NUMMER 48 DONDERDAG 1 DECEMBER 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr. Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.)

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Indische Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.)

11 Juni—28 Juli 1928.

—o—

Verblijdende berichten komen uit Indië.

Uit Medan schrijft men ons, dat een Delisch kolonisatiehuis op werkelijke grootte voor verzending gereed staat, terwijl een Batakhuis (4-gezinswoning) in aanbouw is en in Januari kan worden gezonden.

Het Hoofdbestuur van „Oost en West" kreeg toezegging van grond in Fort de Kock voor de uitzending van 2 Padangers, een goud- en een zilversmid.

De laatste mail bracht ons meerdere brieven uit de tropen, met verzoek om toezending van reclamemateriaal voor de distributie aldaar.

De Gouverneur van Celebes, de heer Couvreur, momenteel hier te lande, heeft de voorbereiding voor de uitzending van nog een 4-tal handwerkslieden (ivoordraaien, houtbewerking, vlechtwerk en batikken) op zich genomen.

Als zeer bijzondere attractie zouden wij op één der vijvers van Zypendaal gaarne een Indische bouw van niet te groote afmetingen aanwezig hebben. Wie der leden van „Oost en West" wijst ons den weg om hieraan te komen?

(*Wordt vervolgd.*)

Kantoor der Administratie Nieuwplein No. 52, Arnhem.

De eerste Javaan ridder der M. W. O.

—o—

De mail bracht den 9en November de Indische bladen, waarin de bijzonderheden waren vermeld van de plechtige uitreiking van het kruis der Militaire Willemsorde 4e klasse aan den Regent van Tjiamis Raden Adipati Aria Sastrawinata, door den Resident G. D. P. A. Renardel de Lavalette.

Volgens het verslag heeft de Resident op welsprekende wijze het dappere gedrag van den Regent in den nacht van 12 op 13 November 1926 tot zijn recht doen komen, en de geheele plechtigheid was op 't hooge peil gebracht, dat bij deze zeldzame onderscheiding paste. Het slot van de rede van den heer Renardel de Lavalette geeft ons aanleiding een brok-geschiedenis van de M. W. O. in herinnering te brengen, dat aan het bij deze gelegenheid gezegde geen afbreuk doet, daar 't zich meer dan een eeuw geleden heeft afgespeeld, en de daarbij betrokkene ook geen ambtenaar was, doch dat, juist omgekeerd, door dit groote feit van den dag weer verlevendigde belangstelling kan vinden.

De Resident besloot zijn toespraak tot den nieuwen ridder der M. W. O. den Regent van Tjiamis met deze woorden:

„Mijnheer de Regent, de Militaire Willemsorde is een koninklijke onderscheiding, die maar weinige civiele ambtenaren ten deel is gevallen, omdat zij geen krijgslieden, doch mannen van het werk des vredes zijn, dus hoogst zelden in de gelegenheid komen om die te verdienen. En op Java is dit, zoover menschenheugenis strekt, niet gebeurd. Wel enkele malen op de buitenbezittingen, waar ambtenaren-B.B. tegen opstandelingen optrokken.

In ieder geval zijt gij de eerste Inlandsche ambtenaar op Java, wien deze ridderorde te beurt valt. Het is derhalve een zeer bijzondere en welverdiende onderscheiding."

Zooals gezegd, dagteekent de gebeurtenis, welke wij in verband hiermede willen opdiepen, van meer dan honderd jaren geleden. In de lijst dergenen, die de M. W. O. tijdens den Java-oorlog (1825—30) mochten verwerven, komt als ridder 3e klasse voor: „Pangeran Ario Adipattie Mangkoe Negoro".

Hij is de eerste ridder geweest van Javaanschen bloede.

Nadien vindt men onder de met het ridderkruis begiftigden voor verschillende krijgsverrichtingen aanvoerders van Javaansche en Madoereesche barisan. Sedert 1898 zijn ook Inlandsche militairen, voor welke vóórdien 't „Kruis voor moed en trouw" was ingesteld, tot ridder der M. W. O. benoemd. Deze hebben allen hun onderscheiding te velde, bij het vervullen van legerdiensten verworven.

't Is met de eerste toekenning van de M. W. O. aan een Javaanschen prins in 1826 eigenaardig gegaan.

Bij het uitbreken van den opstand onder Dipo Negoro in 1825 vond het Nederlandsche bestuur zich ten opzichte van de trouw van verschillende gezaghebbende figuren in Midden-Java teleurgesteld. Men was Mangkoe Negoro daarom te meer erkentelijk voor de blijken van aanhankelijkheid, die hij onder die omstandigheden betoonde, ook voor het persoonlijk aandeel dat hij, en zijn krijgers, hadden gehad in de pogingen om de verzetspartij te bedwingen, en men gevoelde de behoefte hun hiervan een blijk te geven, tot aanmoediging tevens.

De Commissaris-Generaal L. P. J. burggraaf du Bus de Gisignies, die zich op 't standpunt stelde, in Indië bekleed te zijn met de macht, die de Koning daar zelf zoude hebben indien de vorst er tegenwoordig ware, kende bij besluit No. 21 van 27 Maart 1826 het kruis der M. W. O. 3e klasse toe aan Pangeran Mangkoe Negoro. En dit eereteeken werd den prins den 3en April d.a.v. door Generaal M. de Kock te Solo uitgereikt, in tegenwoordigheid van alle civiele ambtenaren, de officieren, de aanzienlijkste inwoners en de voornaamste vorsten met hun gevolg. In den brief waarin de Generaal hierover berichtte aan den Landvoogd, schreef hij, dat het garnizoen te zwak was om erbij te paradeeren.

De juistheid van de opvatting van den Commissaris-generaal was in deze, op zijn zachtst uitgedrukt, aan twijfel onderhevig. De toekenning van koninklijke onderscheidingen is nimmer als een recht van 's Konings vertegenwoordiger in Indië beschouwd, en de statuten van de M. W. orde omschrijven bovendien hoe 't verloop van de voordracht, tot de toekenning en de uitreiking toe moet zijn: daarbij is geen ruimte gelaten voor deze opvatting van du Bus de Gisignies.

Koning Willem I heeft bij besluit No. 121 van 3 Nov. 1826 de benoeming bekrachtigd [1]) en da[...] mede was alles in orde.

Generaal de Kock had op de verdere mede[...]king van Mangkoe Negoro en zijn legioen g[...] verwachtingen gebouwd. Deze zijn echter op te[...]stelling uitgeloopen.

In dezelfde maand April overhandigde hij Man[...]koe Negoro een z.g.n. machtbrief. Alle landen, [...] wel van Solo als van Djokja, die hij op de mu[...]lingen zou veroveren, mocht hij onder zijn best[...]nemen. Groote gevolgen heeft dit niet gehad, da[...] bij een overval in Juli d.a.v., Mangkoe Negoro's le[...]gioen vrijwel geheel in de pan werd gehakt.

Men ziet, geen vergelijking of overeenstemm[...] tusschen hetgeen als het kenmerkende mag geld[...] bij de onderscheidingen van 1826 en 1927, m[...] toch is 't wel interessant, ja daarom is 't missch[...] te meer interessant, om die twee gevallen nu e[...] naast elkander te vermelden.

GEORGE NYPELS.

[1]) De hierover gevoerde correspondentie maakt [...]deel uit van de over vele jaren loopende gedacht[...]wisseling t.z.v. het toekennen van de M.W.O. aan ni[...] Europeanen. Men zie: De Geschiedenis der M.W[...] door F. H. A. Sabron, blz. 226 e.v.

Pidgin Engelsch in Nieuw-Guinea

—o—

Wellicht kan de lezers van het Kol. Wkbl., [...]trent dit onderwerp, [1]) nog het volgende interes[...]ren. Het voorstel van de „palaber" of corrob[...] (de Engelsche padvinders hebben eveneens [...] australische woord overgenomen voor algeme[...] samenkomst) op Engelsch Nieuw Guinea gehoud[...] om het pidgin voor algemeen gebruik in te voe[...] is zeker nog zoo vreemd niet, want dat pid[...] English is in geheel Melanesie een lingua franca [...] worden, welke het verkeer zeer vergemakkelijk[...]

Hoe het ontstaan is, weet men niet goed, m[...] een feit is, dat het algemeen gebruikt wordt en [...]spreid is en dat het in zijn gebrekkigheid den Pap[...] blijkbaar beter mondt, dan andere talen en [...] maleisch doen. De Duitsche ontdekkingsreiz[...] Dr. Friderici, die ons te Hollandia bezocht, sch[...] een interessante studie over dit jargon, waar[...] hij mij een afdruk zond. Echter kan ik thans [...] juist opgeven waar zij te vinden is; ik meen ec[...] dat het artikel verscheen in Petermanns Mittei[...]gen omstreeks 1910.

Dat de Europeanen het pidgin van de inboor[...]gen moeten leeren en niet omgekeerd, kan [...] weinig bezwaar zijn, dit is immers met malei[...] voor ons eveneens het geval? De hoofdzaak is [...] middel van omgang te hebben en terwijl wij [...] Nieuw-Guinea zonder tolk vrijwel hulpeloos [...] kan men op het overig deel van dat groote eil[...] met pidgin vrij aardig terecht. Waarom deze [...] niet voorbij Oinake (Nederlandsche grens) is [...]komen, weten wij niet, maar bij het exploreere[...] het grensgebied, voelden wij wel het gemis. Me[...] Duitsche (Melanesische) soldaten, ingedeeld [...] het grensdetachement, konden wij voor zoo[...] noodig, ons vrij spoedig verstaanbaar maken, [...]wijl dit niet ging bij onze eigen papoea's.

De Duitsche heeren spraken het vlot. Het jar[...] bestaat uit het aaneenrijgen van woorden, het b[...] middel is „belong", het telwoord „fellah" of „[...]low". Het komt mij voor, dat de gegeven voorb[...]den in het aangehaalde boek van Gunnar La[...]man, in zooverre minder juist zijn, dat hij de [...] meer heeft verengelscht, dan de inboorling d[...] in de Zuidzee-novellen van Jack London vindt [...] hetzelfde verschijnsel. Misschien is het pidgin [...] den Engelschman dan ook moeilijker wee[...]geven, juist omdat de basis ervan Engelsch is. [...] zal in den aangehaalden zin „One big fellow co[...]nut tree he stop" enz., zeker het woord „tree[...] veel zijn en „that tree" zegt men niet, wel „[...] belong him"; waarschijnlijk zal die zin mo[...]luiden: „one big fellow coconut he stop here, [...] belong him he go on top", d.w.z.: breng een k[...]per hier en leg wat klapperbladeren erover [...] (bijv. om hem koel te houden). „Gras" betee[...] zoowel gras, als blaren, veeren of haar. Een Dui[...] soldaat, die op een jaarvogel had geschoten, vr[...] ik: „he die finis?" (is hij dood?), waarop het [...]woord luidde: „no, cartrigg he kai kai gras o[...] he die by and by" (neen, de kogel beet slechts

[1]) Zie Kol. Weekbl. No. 46, van 17 Nov. j.l.

...eeren, hij zal wel langzaam sterven, hij is gewond). „Kai kai” is weer papoe'asch voor eten en omdat men daarin bijt, beteekent het ook bijten of zooals in het aangehaalde geval verwonden. Toen er een reuzemier op mijn mouw rondkroop, knipte een soldaat hem eraf, zeggende: „one big fellow kai kai you”. Goed voedsel is „big fellah kai kai” en slecht „small fellah”. Voor klein, in het algemeen, wordt „picaniny” gezegd, feitelijk kind, picaniny gun is dus een kindgeweer of revolver. Men zegt niet zooals Landtman mededeelt „tomahawk”, maar „tamako”, hetgeen bijl beteekent, een Melanesisch woord, met welke verklaring de verwondering van den schrijver ook wel zal zijn verdwenen. Aldus wordt de ingevoerde zaag: brother belong tamako, he come he go. People catch hold that tree, is misvormd Engelsch, pidgin zou zeggen: catch him tree. Mij noemde men big fellow captain, in tegenstelling met mijn luitenant, die zich met small fellow captain moest vergenoegen, ofschoon hij grooter was dan ik. Onze zeeofficier, die men met den theodoliet zag werken, heette: master mark, wel teekenend! „Stop” is niet alleen stilstand, maar in zoover beweging dat als men wil zegg:n: breng mij een lepel, het luidt: spoon he stop here. Dat „washee”, wasschen of baden beduidt, is gemakkelijk, maar dat het ook roeien, immers ook plassen met water beteekent, is moeilijker in te zien. Een voorbeeld van het aaneenrijgen: toen wij op Koningins verjaardag een feest gaven, zeiden de Melanesiërs: Big fellah mistres (de Koningin) belong big fellah captain belong Malay police (onze soldaten) big fellow christmasday, omdat alle feesten „christmasday” worden genoemd, al dan niet „big of small fellah!” Zoo is elke vrouw een Mary, Europeesche, white Mary, inboorlingen, black dito. Savy, is waarschijnlijk Fransch, me no savy: ik weet het niet, of jou stop belong cano savy: jij blijft in de cano, begrepen? Humoristisch wordt het, indien men de onhandige kok, die den soepketel heeft omgeworpen, hoort uitroepen: oh master soup belong bush” (de soep behoort thans aan het woud), waarop men in gerechtvaardigden toorn zou kunnen uitroepen: on you big fellah bushkanaka, you cook him other fellah like hell! (jij echte bosjesman, kook als de duvel andere soep). Maar ingewikkelder wordt het, indien men een instrument aldus hoort beschrijven: „big fellah boxes, big fellah mistres fight him he cry!”; ge zult uit dit gevecht van de huisvrouw met een weenende groote kist niet zoo dadelijk een piano herkennen!

Dr. Friderici vertelt, dat een Duitsch luitenant, die het pidgin goed meester was, zelfs in staat was aan papoea's een opera te vertolken, hetgeen wel een kunststuk mag worden genoemd. Maar met dat al zouden ook wij zeer gebaat zijn, als het pidgin zich ook over onze kusten van Nieuw-Guinea verspreidde.

Ten slotte nog de opmerking, dat ook op de kust van China een soort Steenkool-Engelsch wordt gesproken, dat echter door de uitgangen „ee”, waarmede vele woorden eindigen, nogal van het pidgin verschilt.

F. J. P. S.

Attentie!

De Contributie voor het lidmaatschap dezer Vereeniging — f 5.— 's jaars minimum — loopt voor hen die zich thans als lid doen inschrijven, tot en met ulto. December 1928. Bij toetreding wordt hun dus gratis het Koloniaal Weekblad geregeld toegezonden. Aanmelding schriftelijk of mondeling bij het Secretariaat, Heulstraat 17, Den Haag, of bij de Secretarissen van de Afdeelingen.

Zij die reeds lid zijn en daardoor blijk gegeven hebben van hunne instemming met doel en streven der Vereeniging, worden vriendelijk uitgenoodigd ook anderen in hun kring tot het lidmaatschap aan te sporen, b.v. door toezending, na lezing, van dit nummer, liefst met een enkel aanbevelend woord.

Op onze leden in Oost- en West-Indië wordt hiervoor in het bijzonder een beroep gedaan.

Iets over de Ind'sche Tentoonstelling te Arnhem.

De mensch is geroepen tot het goede.

De wereld is in zich zelve verdeeld. Strijd overal tusschen volken, strijd in maatschappij en samenleving. Het eeuwige probleem, voor hetwelk geslacht na geslacht geplaatst wordt. Niet ter oplossing, ofschoon daaraan niet getwijfeld kan worden, maar tot het onderkennen en schiften der kwade elementen van de goede, opdat de eerste plaats maken voor de laatste, aan welke de uiteindelijke triumf zijn zal. Beperkt men deze algemeenheid binnen engere grenzen en past men haar toe op den Staat der Nederlanden in het huidige oogenblik, dan treedt als voornaamste controverse aan den dag, die, welke gelegen is in de verhouding van Nederland tot zijn Overzeesch gebied. De drang van zekere zijde in Indië naar, liefst in het snelste tempo te voltrekken, zelfstandigheid eenerzijds, waarvan hier alleen dit wordt gezegd, dat haastige spoed zeld:n goed is, botst tegen die andere opvatting van de zaak, dat de tijd voor een zelfstandig Indië nog niet gekomen is, waarbij dit wordt aangeteekend, dat deze zienswijze vertolking moge vinden in een taal die aan duidelijkheid niets te wenschen laat.

Men zal zich hierover hebben te verstaan.

Deze acute tegenstelling als de voornaamste aangeduid hebbende, omdat dezelve de richtsnoeren raakt van Staatsbeleid voor heden en afzienbare toekomst, volgt daaruit reeds vanzelf dat er andere zijn, maar die daaraan in aard en beteekenis ondergeschikt zijn.

Onder deze dan valt ongetwijfeld mede een tekort aan belangstelling hier te lande voor ons Overzeesch gebied, in verhouding tot zijn belangrijkheid, al overdrijft men niet zelden op dit punt.

Als bekend heeft de Vereeniging „Oost en West” in haar ruim 25-jarig bestaan in dit opzicht veel en goed werk gedaan, waarover het onnoodig is uit te weiden. De verspreiding van kennis omtrent de Indiën onder het Nederl. Volk door middel van populaire geschriften, door de vertooningen van lezingen met lichtbeelden enz., het is alles bekend en wordt ook wel gewaardeerd.

Dit werk nu heeft zijn culminatiepunt bereikt door de groote Indische Tentoonstelling te Arnhem in Juni en Juli 1928. Ze is voortgekomen uit een uit den boezem der Vereeniging gesproten initiatief, waarvan meer in het bizonder de eer en de hulde toekomt aan den Voorzitter onzer afdeeling aldaar, den Heer Mr. J. Huges. Deze tentoonstelling belooft een groot succes te worden, voor welke uitspraak onze lezers o.m. een aanwijzing vinden in de partieele berichten, welke van het tentoonstellingsbestuur uitgaan en die geregeld in het Koloniaal Weekblad worden opgenomen.

Het is bijna 45 jaar geleden, dat in Nederland een dergelijke Tentoonstelling gehouden werd, — in 1883 te Amsterdam — en sindsdien is, zoowel hier als in Indië veel veranderd op alle gebied van menschelijke werkzaamheid. Veranderd en geweldig toegenomen in die mate, dat de moeilijkheden en de inspanning, vereischt voor een systematische rangschikking van voorwerpen en voortbrengselen ter verkrijging van een beeld — zij het beperkt — van Oost- en West-Indië, een arbeid vordert, welke van niet minder omvang zal zijn dan die van 1883.

Tentoonstellingen als deze worden, als regel, in de hoofdstad of in een der grootste steden — liefst handelssteden — gehouden. Dat deze tot stand komt in een aanzienlijke provinciale hoofdstad in het centrum van het land hetwelk een beduidend aantal Indischgasten bevat, dat aan bezoekers goede accommodatie biedt en waar een goed georganiseerd vreemdelingenverkeer bestaat, komt deze uitzonring op den regel ten goede en temeer waar het Bestuur beschikt over een terrein — het landgoed Zijpendaal — dat buitengewoon gunstig genoemd moet worden.

Het Bestuur der Vereeniging „Oost en West” heeft gemeend deze lichtpunten nog eens onder de algemeene aandacht te mogen brengen. Een goed half jaar nog scheidt ons van de opening der tentoonstelling, het voorbereidend werk is tot op groote hoogte volbracht, maar ook hier zijn het de laatste loodjes die het zwaarst wegen en naarmate de werkzaamheden toenemen is steun bij dat werk almeer welkom.

Op hen, die dus op eenigerlei wijze in staat zijn het tentoonstellingsbestuur in zijne werkzaamheden behulpzaam te zijn, wordt een beroep gedaan. Vele handen maken het werk licht, inzendingen worden gaarne aanvaard.

Men bedenke, de leden van „Oost en West" in het bizonder, dat er geen beter middel bestaat voor de vereeniging om haar doel, de versterking van den band tusschen de verschillende deelen des Rijks, naderbij te komen dan deze Indische tentoonstelling, een goed werk, een werk van toenadering, dat door zijn cultureele beteekenis een der beste middelen is om Oost en West tot elkander te brengen, om de tegenstellingen op te heffen.

Antieke hagedisse[n o]p een geologisch jong eiland.

In het Augustus-nummer van The National Geographic Magazine, dat te Washington verschijnt, vonden we 21 bijster fraaie lichtdrukken die min of meer betrekking hebben op de groote hagedis die sedert 1912 Varanus komodoensis Ouwens genoemd wordt omdat zij op het eiland Komodo is ontdekt. Sinds dien tijd is ook bekend geworden, dat Komodo tusschen Soembawa en Flores ligt. De varanen zijn een familie van groote in ons Indië meestal amphibische hagedissen, die ginds biawak heeten. Nu is de Varanus komodoensis een bijzonder groote soort van het geslacht; volgens de Encyclopaedie bereikt ze soms een lengte van 7 meter, en noemen de menschen van Flores het dier boeaja darat, landkrokodil.

De schrijver van het artikel in het Amerikaansche tijdschrift is W. Douglas Burden en hij gaf het den titel Stalking the dragon lizard on the island of Komodo, waarin to stalk is te vertalen door besluipen of voorzichtig naderen. Opzettelijk daarvoor is een wetenschappelijke expeditie uitgezonden door het American Museum of Natural History en van haar lotgevallen vertelt zeer kort het opstel. Reeds in den aanvang noemt hij den heer P. A. Ouwens „a Dutch scientist of Buitenzorg", den ontdekker wiens naam het dier draagt. Behalve het vangen en medebrengen van deze eene soort stond op het programma het verzamelen van amphibiën en reptiliën, ter vermeerdering onzer kennis van de zoögeografie dezer dieren.

Met het gouvernements-stoomjacht Dog is het gezelschap van Bali naar Komodo gevaren, precies een eiland voor deze groote sauriërs, zegt de schrijver, nadat hij heeft verteld van de vulkanische formatie, de palmen en de dieren, herten, varkens, buffels en kemphanen. Het schijnt niet moeilijk de gezochte varaan te vinden. Douglas Burden schrijft althans, dat ze in grooten getale rondliepen, zoodat het mogelijk was den habitus der dieren waar te nemen, uit te zoeken de museum-exemplaren en de andere, die levend zouden worden medegenomen. Door aas werden ze gelokt en een overleden wild zwijn bleek daarvoor zeer geschikt. En nu hooren we van de waarnemers, dat de V. komodoensis een lengte bereikt van „10 feet" en een gewicht van „250 pounds", dat de Varanus-hagedissen het eerst als genus verschijnen in het vroeg-eoceen, ongeveer 60 millioen jaren geleden, zoodat we hier ontmoeten niet alleen de grootste, maar ook de oudste der nog levende hagedissen. Maar, zoo lezen we, Komodo is geologisch van recenten datum, en er woont dus een antiek dier op een jong eiland. Hoe kwam het daar? En vanwaar?

Misschien krijgen we het antwoord in een volgende aflevering. Vijf weken heeft het gezelschap op Komodo verzameld en toen is het naar Wetar getrokken en vandaar stoomde het huistoe. We zeiden dat de lichtdrukken min of meer betrekking hebben op de groote hagedis; tot de eerste soort behoort zeker het Balische vrouwtje met een groote vracht potten en pannen op het hoofd, en de andere Balische, twee zelfs, in haar bad. Om de architectuur van Bali te toonen, fotografeerde de schrijver — want van hemzelf zijn de foto's — een tempelingang op Bali. Hier zijn nog meer Balische schoonheden, dansmeisjes en andere, het landschap sierend als „plump partridges", dus als mollige patrijzen. Het Bali-Instituut weet misschien een betere vertaling. Dan is er een interessante foto van een rotskloof op Wetar, aan een canon gelijk. In het kampement der expeditie op Komodo maken we voor 't eerst kennis met mevrouw Burden: nogmaals ontmoeten we haar aan het strand met een monsterachtigen zeebaars, Epinephelus pantherinus, kerapoe in het Maleisch en bij de Hollandsche zeelui bekend als „Jacob Evertsen". Het vleesch van dit zeldzaam leelijke dier smaakt goed. Met een kleine koeskoes op haar schoot is zij afgebeeld op een volgende plaat; het beestje, ter grootte van een rat, behoort tot de klimbuideldieren, en de inlanders vangen de jongen met de hand.

Nu komen we aan de Varanus komodoensis; eerst is er één afgebeeld over den grond scharrelend, „precies zooals zijn voorouders deden op prachistorischen bodem, een ongeteld aantal millioen jaren geleden". Kort daarop zijn er twee bij het aas; en vervolgens toont een afbeelding ons kop en bovenlijf van een exemplaar in het New-York Zoölogical Park. Dit zijn de levende: daarenboven bracht de expeditie 12 doode exemplaren mede. Geen van de levende exemplaren heeft 't in de verbanning lang uitgehouden. Ook van de doode dieren en de huiden zijn er goede foto's op Komodo gemaakt.

SN.

De Familie van Heemskerk in Suriname.

Mr. *Jean Henry* graaf van *Heemskerk*, heer van Achtienhoven en Schepen van de stad Haarlem, was op 13 Maart 1763 gehuwd met *Geertruid Catharina Testart*, dochter van *Elbert* en van *Anna Margaretha Fannius*.

Hij vertrok met zijn gezin naar Suriname en voerde daar administratie over zeer vele plantages. Zijn echtgenoote overleed op 21 Sept. 1775 en werd begraven in den Nieuwen Oranjetuin te Paramaribo. Het opschrift van de grafzerk luidt:

GEERTRUID CATARINA TESTART
GEBOREN DEN 7 DECEMBER 1743
OVERLEDEN DEN 21 SEPTEMBER 1775.

De zerk bevat de wapens van *Testart, Fannius, van Oud Haerlem, Slicher en Guldenwagen*.

In 1788 overleed zijn dochtertje van 5 jaar. Op haar grafzerk lezen wij:

F. M. VAN HEEMSKERK
GESTORVEN DEN 24
JANUARI 1788 OUD VIJF JAREN.

Heemskerk hertrouwde 8 Aug. 1778 met *Johanna Francina Dandiran*, dochter van *David Theodoor* (Raad van Politie) en *Johanna Catharina des Loges*. In 1792 keerde hij naar Europa terug en vestigde zich in Frankrijk.

Zijn eerste vrouw was de dochter van *Testart*, Schepen en Raad en Burgemeester van Haarlem, Raad ter Admiraliteit en bewindhebber van de O.-I. Comp. Zijn moeder heette *Geertruid Slicher*, die een zuster was van *Catharina Elisabeth Slicher*, de moeder van Gouverneur *Crommelin*.

De broeder van *Elbert, Mr. Pierre Cypriaan Testart*, Secretaris van Amsterdam, bewindhebber der W.-I. Comp., was gehuwd met *Agatha Hieronima Nobel*. Zijn dochter *Hieronima Johanna* huwde op 2 Juni 1771 met *Mr. Quiryn Willem van Hoorn*, Heer van Noordwijkerhout, Schepen en Burgemeester van Amsterdam.

Op het huwelijk van *Mr. Jan Hendrik van Heemskerk* met Jonckvrouwe *Johanna Dandiron* vervaardigde P. F. Roos een gedicht, te vinden op blz. 12 van zijn „Eerstelingen van Surinaamsche Mengelpoëzie" 1783.

Plantage „Misgunst" heet in het Neger Engelsch nog „Heemskerki".

FRED. OUDSCHANS DENTZ.

Aan diegenen in Oost- en West-Indië die nog geen lid zijn onzer Vereeniging.

De Vereeniging „Oost en West" onderhoudt den band tusschen Nederland en de Indiën en tracht dien te versterken.

Zij bevordert de wederzijdsche belangen, zedelijke en stoffelijke.

Zij neemt stelling tegen invloeden die daarmede in strijd zijn.

Zij steunt alles wat strekken kan tot handhaving van het Rijksverband.

Leest het Orgaan, het „Koloniaal Weekblad", en deelt ons Uwen wensch mede omtrent hetgeen, naar Uwe meening, door de Vereeniging en haar Orgaan alsnog zou kunnen worden verricht voor onze leden in Oost en West-Indië.

Meldt U aan voor het lidmaatschap. (Adres Secretariaat: Heulstraat 17, Den Haag).

Van Week tot Week.

Dinsdag 22 tot Maandag 28 November.

rdrachten over de suikerindustrie op Java. In een op 14 Dec. a.s. te 's-Gravenhage te houden vergadering van het Kon. Instituut van Ingenieurs zal de heer G. J. H. Westenenk spreken over de suikerfabrikatie voorheen en thans, ir. J. Blackstone over de irrigatie en de suikercultuur, en de heer H. Ch. G. J. van der Mandere over de economische en sociale beteekenis der suikerindustrie. Vertoond zal worden een film over het suikerbedrijf.

C. H. A. Bom †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 70 jaar, overleden de heer Mr. C. H. A. Bom, oud-officier van Justitie te Padang.

stent-Resident Middendorp. Aneta [1]) seint dd. Batavia, 24 Nov. De vroegere hofdame van H. K. H. Prinses Juliana, freule Repelaer van Driel, trad heden in het huwelijk met den heer Middendorp, lid van den Volksraad van de fractie der Indische sociaal-democratische partij.

pitein E. Warris †. Te Ede is overleden de heer E. Warris, gepensionneerd kapt. der Infanterie van het Oost-Indisch leger.

ichten over cholera. Aneta, 22 Nov. Te Weltevreden is de heer P. Boschman aan cholera overleden. — 25 Nov. Batavia is heden met cholera besmet verklaard. De heer A. F. de Vries, boekhouder bij de Ned. Handel Mij., is vermoedelijk aan die ziekte overleden. — 24 Nov. Te Tandjong-Priok, Batavia en Meester-Cornelis zijn tot dusver 80.000 personen van overheidswege tegen cholera ingeënt. — 26 Nov. Tandjong-Priok is met cholera besmet verklaard.

ffiecultuur op Celebes. Naar Aneta verneemt, zullen op het eiland Celebes, voorloopig op bescheiden schaal, eenige Japansche koffieondernemingen worden geopend, zoowel in Noord-Celebes, nabij Bolaäng Mongondow, als in de Toradja-landen.

versitaire examens. Leiden. Doctoraal ex. Indisch recht de heeren L. J. Tissing, C. L. W. Fock en (met lof) C. Adriaanse. — Doctoraal ex. Ind. taal- en letterkunde de heer C. Hooykaas.

gearresteerde Indonesische studenten. Dezer dagen heeft de Haagsche Rechtbank den termijn van gevangenhouding der als verdacht van opruiing te 's-Gravenhage en te Leiden gearresteerde Indonesische studenten opnieuw met 30 dagen verlengd. Een protest tegen dezen maatregel door hunne verdedigers Mrs. Duys en Mobach had geen succes.

De Olympiade in 1928. Uit Wellington werd door Reuter geseind, dat het Olympisch Comité in Nieuw-Zeeland heeft besloten een ploeg deelnemers naar de Olympische Spelen in 1928 te Amsterdam af te vaardigen.
(Reeds eerder werd bericht dat Britsch-Indië evenzeens zal deelnemen; en Ned.-Indië? ?)

Een vliegongeluk. Aneta seint dd. 26 dezer uit Bandoeng: Luitenant F. C. Buysen is bij een proefvlucht neergestort. De machine vloog in brand, hij zelf was onmiddellijk dood.

Studiereis naar Curaçao. Naar de *Haagsche Crt.* verneemt, is aan de heeren E. A. Zeilinga en Mr. Dr. W. M. Westerman opgedragen aan den Minister van Koloniën een rapport uit te brengen inzake de Circulatie-Bank op Curaçao.

Tegen de doodstraf. Op 27 November heeft het partijbestuur der S. D. A. P. in verschillende plaatsen des lands vergaderingen gehouden waar tegen de doodstraf in Indië is betoogd.

De Indische Begrooting. Verschenen is het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer over de Ind. begrooting voor 1928, de eerste die behandeld wordt met toepassing van de bepalingen der nieuwe wet op de Staatsinrichting van Ned.-Indië.

[1]) De Aneta-telegrammen zijn ontleend aan de *N.R.Ct.*

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Duitsch Oordeel over Javaansche Dansen.

In de *Illustrierte Zeitung* No. 47 van 20 November j.l. geeft *Dr. Th. Metz*, — gemachtigde voor Duitschland van de Nederlandsche Kamers van Koophandel en docent aan de Universiteit te Frankfort aan d. Main —, als terugblik op de dezen zomer aldaar uitgevoerde Javaansche dansen, daarvan een zeer enthousiaste beschrijving, verlucht met bizonder mooie foto's.

Het artikel opent met een portret van den knappen Javaan, *Raden Mas Soekamto*, in Europeesch costuum, met de vingers door zijn weelderige kuif gestoken, droefgeestig zijn terneergebogen hoofd op de linkerhand steunend, alsof hij in diep *heimwee* zijn schoon vaderland gedenkt. Daarnaast echter zien wij dienzelfden student in sierlijke Javaansche hofkleeding met zichtbare groote opgewektheid den bekenden dans van den tot waanzin toe verliefden, ijdelen koning *Kelono* uitvoerend, als onloochenbaar bewijs hoezeer het traditioneel dan-

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

IX. Atjeh na de Pedir-expeditie.

(Vervolg). [1])

ina tot aan den kloof van Beniët volgden wij gewone pad in de richting van Pedir, doch even het punt, waar men vanuit die kloof de vallei Tangsé betreedt, verlieten wij dit dal om, rechts ande, 't gebergte te beklimmen. Ons pad steeg voortdurend, uren lang en vrij steil. Uiteraard den de Europeanen niet zoo lang klimmen zonde noodige opmerkingen daarover ten beste te n. „Waar gaan we nu toch naar toe?" vroeg en. „Och, joh, weet je dat nu nog niet, we gaan Onzen Lieven Heer op visite," antwoordde de r. Een tijdje later merkte een derde op: „Krisziele, wat woont die Blanke Da hoog; ik ken ok een op den Zeedijk, maar die woont maar hoog." Natuurlijk gaf deze opmerking weder eiding tot verschillende andere kwinkslagen en hielden zij den moed er in. 't Was over het algeen een flink stel bij die compagnie, die in net nder tijdens de Pedirexpeditie een zeer goeden n had verworven.

nze moeite werd niet beloond, want, hetzij dat gevolgde pad slechts voor houthakkers of productenzoekers, dan wel voor olifanten dienhetzij, dat we een verkeerd zijpad waren ingen, we liepen dood. Daar we toen op den kam een bergrug waren zonder dat eenig inzicht in het terrein aan de andere zijde was verkregen en een beekje naar die zijde afdaalde, besloot de kapitein de bedding daarvan te volgen, in de hoop aldus de vlakte te bereiken. Het was toen ongeveer twaalf uur 's middags. Niet lang daarna brak er een tropische regenbui los. En als we dan zoo dalende van steen op steen stapten, golfde ons vaak een koude straal water van het beekje in den nek, zoodat we flink nat en koud werden.

Uren waren we al gedaald zonder dat de kleine lichtopening, waar we de vlakte verwachtten, grooter werd. Het werd vier uur, half vijf en als dat zoo doorging, zou de duisternis ons overvallen, terwijl we nog in het ravijn waren, waarvan de wanden steeds hooger en steiler werden, naarmate we daalden. Daarom zat er niets anders op dan den oever te beklimmen en daarboven ergens een plekje te zoeken, waar de nacht kon worden doorgebracht. Mannetje voor mannetje ging het naar boven. Ik had toevallig weer de achterste sectie. Na een tijdje klonken daarboven bekende geluiden van houtkappen en stemmen, waaruit bleek, dat de rustplaats was bereikt. Het was toen al bijna donker. Voor mijn sectie vond ik nog een klein, eenigszins vlak stukje, net breed genoeg voor één afdak. Na de noodige orders te hebben gegeven, begaf ik mij naar den commandant om te melden, dat de sectie binnen was. Hier was evenwel geen sprake van het maken van afdaken. Op een knobbeltje zat alles om een vuurtje, dat juist begon op te vlammen. Om deze groep menschen heen stonden de vrachten in bevallige wanorde. Elk plekje, waar nog iets staan kon zonder naar beneden te glijden, was benut; alles moest men laten staan, zooals het stond, anders viel het de helling af. Gelukkig voor de Europeanen had men nog, voordat het geheel donker was ge-

[1]) Zie Kol. Weekbl. No. 42, 20 Oct.

sen den Javaanschen edellieden in het bloed zit en hoe de uitvoering er van hen tot geestdriftige bezieling opwekt. Hetzelfde is te zien aan de portretten van *Raden Mas Soebanto*, wiens profiel met den fraaien dans-hoofdtooi zulk een typisch beeld geeft van den fijnen Soloneeschen danser, terwijl in den groep daarnaast het contrast tusschen den fijnen en den meer forschen mannelijken dans duidelijk uitgedrukt wordt. Een paar kiekjes van de serimpiedanseres, Siti Soendari, geven haar in al haar sierlijke bevalligheid weer.

De heer Metz schrijft, „dat dezen zomer tijdens de muziektentoonstelling te Frankfort voor het eerst in Duitschland een gamelan-orkes[illegible]t een aantal Javaansche dansers optrad". Hij schijnt niet te weten, dat hetzelfde reeds in den winter te voren, hoewel met andere instrumenten en personen, in Berlijn met evenveel succes plaats heeft gehad, anders had hij zich ook niet zoo bezorgd behoeven te maken tijdens de voorbereidingen voor Frankfort. Hij twijfelde, of de uitvoeringen van het nog zoo jonge „Nederl.-Indonesische Verbond" wel zouden passen in het kader dier uitgelezen tentoonstelling. Vooral schijnt hij zich daarover ongerust te hebben gemaakt, toen hij vernam, dat er op een enkele uitzondering na, geen beroepsdansers bij waren. Hij was bevreesd voor dilettantisme, niet wetend, hoe de danskunst behoort tot de goede opvoeding van alle welgestelde Javanen, hoe zij reeds van kindsbeen af daarin onderwezen worden en hoe zij er zich dus een eer in stellen die kunst op de juiste wijze te beoefenen. Geen wonder dan ook, dat Dr. Metz reeds bij de eerste ontmoeting, zooals hij schrijft, onder de bekoring kwam van de „charmes" der Javanen. De eerste uitvoering had een ongedacht succes, dat bij iedere volgende telkens nog overtroffen werd en ten slotte vormden deze dansen het gesprek van den dag.

Heelemaal zonder moeilijkheden was een en ander echter niet gegaan, want zulk een gezelschap „Indische Prinzen", zooals Dr. Metz hen noemt, kan men niet behandelen als een gewone troep tooneelspelers of dansers! Reeds den allereersten dag heerschte er opwinding onder de gelederen, doordat een dagblad hunne namen phonetisch wel goed geschreven had: Sukamto, terwijl zij zeer gesteld bleken op den Nederlandschen schrijftrant met *oe* dus: Soekamto. Deze onschuldige *u* had bijna het geheele optreden in de waagschaal gesteld. Ook de huisvesting bracht eenige moeilijkheden mee, maar, schrijft de heer Metz, alle deze wogen toch niet op tegen het overrijke genot, dat hunne dansen verschaften.

En vervolgt hij: Wat dansen de Javanen?

Zij stellen eigenlijk tafereelen voor uit eeuwenoude Javaansche heldensagen, vermengd met lyrische tooneelen. Om één voorbeeld uit vele te geven: Een held, die wegens zijn lichaamssch[illegible] heid aller uitverkorene is, weert schert[illegible] met pijl en boog den aandrang eener schoone [illegible]ses af. Door onvoorzichtigheid ontglipt hem de[illegible] en doodt de prinses. Bij een strijd tusschen [illegible] volken zegeviert deze held, die onverwinba[illegible] Slechts een vrouw kan hem, die zelf een vr[illegible] doodde, ter neder leggen. Een prinses waagt 't [illegible] te bestrijden. Hij voelt, dat zij hem overwinnen [illegible] en verweert zich niet; toch kan geen enkel w[illegible] hem verwonden, totdat zij hetzelfde wapen g[illegible] waarmede vroeger de andere prinses gedood w[illegible] Het gelukt haar om hem met dien pijl en boog [illegible]delijk te treffen.

Wij zouden zoo zeggen, dat deze dans een [illegible] diepe beteekenis heeft: Dr. Metz echter me[illegible] dat de inhoud niet veel te beduiden zou hebbe[illegible] dat men ook geen symbolische beteekenis ac[illegible] deze dansen zou moeten zoeken!!

Zijns inziens zit er daarentegen wel de uitd[illegible]king in van een oerouden Kultur, die van een [illegible] dat in de beheersching van het menschelijk lich[illegible] zijn hoogste uitdrukkingswijze gevonden he[illegible] (Alsof dit niet ook de noodige beheersching [illegible] den innerlijken, geestelijken mensch beduidt!) [illegible] schrijft hij verder:

„Er worden geen wilde, extatische dansen ui[illegible]voerd, doch alles geschiedt in beheerschte geba[illegible] Een kleine vingerdraaiing drukt oneindig veel [illegible] een met de hand wegslingeren van de lende[illegible] kondigt een nieuw tooneel, een nieuwe beleving [illegible] Alle bewegingen zijn in volledige harmonie, zo[illegible] trouwens het geheele lichaam dezer mensch[illegible] Hoofd- en handbewegingen (ook die der voet[illegible] alles is tot een bijna onbereikbaar hooge ku[illegible]reele verfijndheid ontwikkeld, zonder dat ook m[illegible] één oogenblik de gedachte aan decadentie daar[illegible] bij de toeschouwers wordt opgewekt.

„Toch hebben de Javaansche en de Europee[illegible] dansen wel iets gemeen: bij beide zijn verschille[illegible] richtingen te onderkennen. Raden Mas [illegible]ripto, Raden Soekamto, Raden (Siti wordt bed[illegible]) Soendari, houden zich aan de klassieke da[illegible] van den Javaanschen adel en aan de regelen [illegible] Muziek-Dans-Academie: „*Krido Bekso Wiro[illegible]*" welke onder leiding staat van den prins *Soerj[illegible]ningrat*, terwijl de Solosche dansmethode, w[illegible] van *Raden Mas Soebanto* de vertegenwoordige[illegible] zich weer eenigszins anders uit. In beide zijn [illegible] ter twee vormen: de krachtig, manlijke, eenigs[illegible] grovere en de fijne ietwat weekelijke danswijze, [illegible] verschillende karakter-eigenschappen en rang[illegible] den uit te drukken. „De meeste dezer jongeli[illegible] zijn studenten aan de Hollandsche Hoogesch[illegible] gelijk zoovele andere hunner landgenooten, doch [illegible] zijn tevens geestdriftige vertegenwoordigers van [illegible] aloude kunst, welke zij langs volkomen onbaatz[illegible]

---

worden, [illegible] jeneverkist kunnen openmaken. Nat en koud als we waren, was de oorlam niet slechts een versnapering, maar ook een medicijn, zij het dan ook [illegible]en propl[illegible]lactische. In ieder geval viel ze er goed [illegible] pitein wist den juisten toon te treffen door, toen het vuur goed brandde en de oorlam rond ging, het lied aan te heffen van

„Zoo gaat ie goed, zoo gaat ie beter."

Onder zulke omstandigheden kan de commandant met een zuur gezicht allen ontevreden en chagrijnig maken, met een vroolijk gezicht bij allen den moed er in houden. En dit laatste nu gelukte wonderwel, want zelfs de Europeanen kankerden den geheelen nacht niet, hoe slecht zij het ook hadden. Van eten koken was geen sprake; een enkele vracht zou slechts ontpakt kunnen worden. Wel hadden de Europeanen eenige blikken sardientjes ontdekt, waarop zij den commandant vroegen, of deze nu niet mochten worden genuttigd, maar toen de [illegible]itein antwoordde, dat hij niet wilde hebben, [illegible] [illegible]uropeanen zouden eten en de Inlanders [illegible] [illegible]uden moeten toekijken, schikten eerstgenoemden zich in hun lot.

En zoo gingen we daar op dat boschknobbeltje in het gebergte den nacht in, nat en koud en hongerig. Met vochtig hout en bladeren werd het vuur gevoed, dat natuurlijk een dikken rook verspreidde, zoodat de oogen er pijn van deden. Het lichaam blakerde bijna aan de vuurzijde en verkleumde aan den anderen kant. Vandaar, dat we beurtelings borst en rug naar het vuur keerden. Gelukkig had mijn jongen bij het schijnsel van het vuur mijn sprei voor den dag kunnen halen. Toenmaals bestond de officiersbagage nog uit een koffertje en een stuk imitatieleer, waarin een dun bultzakje, een klein hoofdkussen of een sloop, dat men dan [illegible] gras of alang-alang opvulde, een waschkom en [illegible] men overigens niet in den koffer pakte, waren [illegible]rold. Veldbedden gebruikten we toen nog niet. [illegible] bultzakje werd 's nachts op stroo of alang-alang [illegible] den grond of op een baleh-baleh gelegd. Mijn [illegible]tatieleer had al te veel tochten medegemaakt [illegible] nog voldoende beschutting te geven tegen zu[illegible] stortregens als we dien dag hadden genoten, zoo[illegible] de sprei eerst nog bij het vuur moest worden [illegible]droogd. Maar toen kropen de luitenant-adjudant [illegible] ik er samen onder, naast elkander gezeten op [illegible] pak van mijn bultzak, hij rechts bekneld tegen [illegible] kist wijn, ik links tegen een pak blikken volks[illegible] welke vrachten niet konden worden verzet, [illegible] zouden de helling afvallen. En zoo vielen wij [illegible] slaap, nadat een fuselier ons nog zeer vertrouw[illegible]ke verhalen had gedaan over de Lombokexpe[illegible] De kapitein viel in slaap, zittende op een bo[illegible]stronk, de andere luitenant sliep op een verm[illegible] den omgevallen boom.

Mijn buurman had, toen het begon te rege[illegible] nog zijn notitieboekje, lucifers en tabaksdoos ([illegible] v. Nelle met sigarettenpapiertjes) onder zijn he[illegible] hoed geborgen. Tot overmaat van ramp rolde [illegible] in den nacht met al die schatten naar beneden. [illegible]lukkig vond hij ze den volgenden ochtend teru[illegible]

Dien ochtend gingen wij met eenige Europe[illegible] den omtrek verkennen en toen bleek het, dat [illegible] bij de plaats, waar wij hadden overnacht, een s[illegible] pad liep, waarlangs de compagnie, na een [illegible] ontbijt te hebben genuttigd, dan ook naar Ta[illegible] terugkeerde. Waarom hiervan daarna geen gebr[illegible] is gemaakt om opnieuw de verbinding met [illegible] Blang Keudah te zoeken, herinner ik mij niet m[illegible]

(Slot volgt)

...n weg in Europa bekend willen maken. Iedere ...delijke belooning zouden zij met verontwaardi... van de hand wijzen, maar dansen zouden zij ...zij er bij neervallen, alleen maar om ons Euro...rs de schatten hunner Javaansche kunst te too...n.

...aast hen neemt *Raden Mas Jodjana* een eigen, ...oonlijk standpunt in, daar hij eenige, wel op de ...ansche danskunst gebaseerde, maar toch ge... oorspronkelijke uitingen ten beste geeft.

...Men moet overigens niet denken, dat deze Ja...sche kunst geen invloed in Europa zou uitge...end hebben. Het tegendeel zal menigen liefheb... van moderne Hollandsche kunst wel reeds op...allen zijn. Dikwijls houdt men het merkwaar... romantische der moderne Hollandsche Kunst...ting voor speelsheid van een zeevarend volk, ...*kingerei*", zooals eens een Zuid-Duitsche Kriti... van beteekenis het noemde, doch als men de ...sen der Javanen, de typische patronen van hun ...edingstoffen en van hun andere versierselen be...derd heeft, dan gaat men duidelijk inzien, dat ...jongste Hollandsche sierkunst een diepgaande ...oed heeft ondergaan van de oude kunst van ...a.

Siti Soendari's Dansen.

...e *serimpie*-danseres, die in bovenstaand, uit het ...sch vertaald artikel, zoo geroemd wordt, heeft 10 November l.l. de leden van de Utrechtsche ...ksuniversiteit en verleden Woensdag op den ...stavond ten bate van den „Ned.-Kinderbond" ...e groote zaal van *Pulchri-Studio*" te 's-Graven...e met haar optreden de talrijke toeschouwers ...zeer geboeid.

...olkomen onderschrijven wij hetgeen in de ...*rechtsche courant*" van 11 November o.m. daar... lezen:

...De Oosterling en wij zullen dezelfden dans an... zien. Wat voor ons vorm is, wordt voor hem ...enboven geestelijke inhoud.

...Met een voorbeeld zouden wij willen zeggen, ...als de middeleeuwsche Kathedraal met al de ...*lden* den bijbel der menigte was, een verhalende ...tiek dus, zoo is de dans voor de Javanen een ...dende geschiedenis. Al genieten wij dus niet ...volle. wij krijgen er véél schoons door.

...e hooge adel, de diepe ernst, de prachtige be...rding, de zuivere innigheid treffen door...end."

...Vol wijding was de „*Offerdans*".

...In waarlijk koninklijke houding schreed de ...seres, met uitgestrekte armen dragend de ...al met bloemen, ten offer voor de drie-eenheid: ...*hma, Vishnoe, Shiwa*.

...Prachtig was het handenspel, waren de uiterst ...ijnde gebaren en het bewegen der vingers.

...Tot slot gaf *Siti Soendari* een „*Krisdans*", een ...bolisch gevecht tusschen *Bhisma*, een heilig ...raanvoerder en *Srikandi*, de vrouw van *Ard...na*, de eenige die hem overwinnen kan."

...ver deze dansen schrijft het *Utrechtsch Nieuws...* van denzelfden datum o.a.:

...Dezen laatsten dans vonden wij het gloriepunt ... den avond. Welk een verheven symboliek in ...gevecht, welk een rijkheid van gebaar, rythme ...plastiek.

...Buitengewoon te waardeeren was ook de „Of...dans". Welk een schoonheid en gratie van be...ing in het nemen van den bloem, het oprichten ...het lichaam, en het brengen van het offer. Het ... wijding, het was decoratief, het was zuiver ...telijke weergave van een intens-doorvoelden ...toestand.

...*Siti Soendari* oogstte een welverdiend, dank... applaus en heeft alleszins laten zien, dat de ...tersche danskunst een belangrijke waarde be... — al is dan voor ons de diepere beteekenis ...wijls verborgen — die de Westersche dans niet ...t en hoe arm deze dus eigenlijk is aan cultu...en inhoud."

Leden van „Oost en West"

...neer U nog in deze maand slechts één lid aan...gt, is ons ledental bij den aanvang van 1928 ver...beld! Wilt U zich deze kleine moeite getroosten? ...ewijst Uwe vereeniging daarmede een grooten dienst.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Voor onverzwakte handhaving van het Nederlandsch gezag.

De afscheidsmaaltijd door een zeventigtal vertegenwoordigers van handel, scheepvaart en bankwezen aan den scheidenden vlootvoogd, den vice-admiraal *A. F. Gooszen*, aangeboden in Hotel des Indes, kenmerkte zich vooral door de zeer opmerkelijke, eenigszins onderdrukte, doch niettemin duidelijk naar voren tredende behoefte om eenparig getuigenis af te leggen van wat momenteel, politiek gesproken, in handelskringen leeft. In 't bijzonder legt *De Loc.* (17/10) nadruk op de volgende uitspraken:

„Persoonlijke en zakelijke redenen zijn oorzaak van de aangename verhouding tusschen marine en bedrijfsleven. Voor beide toch is eerste eisch, *dat het Nederlandsch gezag onverzwakt over Indië wordt gehandhaafd*. Zoowel in staatkundig als in militair en economisch opzicht moet Indië in handen van de Hollanders blijven. Elke steen hier werd door de Hollanders gemetseld en als de Hollanders zich terugtrekken, zal òf een andere macht zich hier doen gelden, òf het land vervallen in chaos. Daarom moet het bedrijfsleven medewerken om de marine binnen de draagkracht onzer financiën te handhaven". *(Mr. L. J. A. Trip)*

„In Indië leeft men, werkt men. Ik wil hen, die achterblijven, wijzen op de groote taak, die de Hollanders hier nog te verrichten hebben." (Vice-adm. *A. F. Gooszen)*

De opstanden ter S. W. K. en in Bantam.

De Loc. (17/10, blz. 4) was in de gelegenheid de meening te vernemen van een vooraanstaand Inlandsch districtshoofd in een der tijdens de relletjes ter Sumatra's Westkust rumoerigste gebieden, betreffende de oorzaken van den opstand, zooals hij die ziet in het licht der uitzonderlijke Minangkabau'sche toestanden. Volgens hem laat het geen twijfel of de oorzaak moet worden toegeschreven aan *het geïmporteerde communisme*. Het communisme is slechts daar denkbaar waar *handel en nijverheid* een stand van arbeiders hebben geschapen, die zich verongelijkt achten, die meenen uitgebuit te worden door werkgevers, uitsluitend met eigen belangen rekening houdende, terwijl *het Minangkabau'sche land* een zekere welvaart geniet, waar iedereen nog te beschikken heeft over een stuk land, waar de armsten nog huis en erf hebben, en binnen zijn grenzen geen stand van arbeiders heeft, met uitzondering van de hoofdplaatsen. *Het communisme vond den volgenden toestand:* Tengevolge van de gewijzigde economische toestanden — de overgang van de productenhuishouding naar de geldhuishouding — is men gekomen tot een phase van individueel bewustzijn en politiek bewustzijn, gevolgd door ontwaakt nationaliteitsgevoel met als doelstelling medezeggenschap. Betere bestudeering van Mohammedaansche geschriften leidde tot den eisch van juistere toepassing van Gods woord en van zuiver Mohammedaansch bestuur. Deze beide omstandigheden hebben een ommekeer teweeggebracht in de oude aartsvaderlijke samenleving en derhalve een verslapping van den adat, een passieve houding van de volkshoofden. En ten slotte: Een overvulde markt van geschoolde arbeidskrachten. In dezen toestand kwam het communisme met een positief doel, dat bevrediging zou geven. Dat doel is het omverwerpen van het bestaande gezag, een gezag, dat in handen is van een ander ras met een heel anderen godsdienst. En daaruit is het te verklaren, dat het communisme in een zeer snel tempo een grooten aanhang heeft verworven. Het communisme ter S. W. K. is een vorm van nationalisme. Een volgenden keer zal het een ander „isme" zijn, dat de bevolking in beroering brengt, en haar doet opstaan tegen de vreemde overheid. Er moet voor gezorgd worden dat het communisme geen vat krijgt op het nationalisme. Aan billijke wenschen van het nationalisme dient dan ook te worden tegemoet gekomen.

Er zijn menschen — aldus het slot van het betoog — die meenen, dat herstel van den adat en versterking van de positie der adathoofden een geneesmiddel bij uitnemendheid zou wezen om destructieve propaganda tegen te gaan. Dat valt dezerzijds niet te ontkennen, doch wel dient erop gewezen te worden, dat slechts gedurende korten

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

AANNEMERS EN BOUWKUNDIGEN
W. van Heyst, Velsen.

AUTOHANDELAREN
N. V. James Nefkens, Laan v. Meerdervoort 96c, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN
Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS
J. Krul, Noordeinde, Den Haag.
C. A. Nieuwstadt, Kranenburgweg 61.
Gebr. Ooms, Indigostraat 89, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN
De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
P. J. v. d. Berg & Co., Anna Paulownastraat 87, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Jos. D. Netten & Co., Sportlaan 3, Den Haag.
Taams & Keyser. Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN
Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BLOEMISTEN
J. M. Hermans, Kon. Wilhelminal. 527, Den Haag.
D. Maarschalk, Valeriusstraat 113, Den Haag.

BOEK- EN KUNSTHANDEL
D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKDRUKKERIJEN
N.V. Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX
Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
J. Rozestraten, Vondelstraat 49, Amsterdam.

BRANDSTOFFEN
Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
N.V. Haagsche Brandstoffenhandel „De Concurrent", Trekweg 84, Den Haag.
J. van Vuuren. Denneweg 67A, Den Haag.

BROODFABRIEKEN
Gebr. ten Hoeve, Wald. Pyrmontkade 2c, Den Haag.

COMESTIBLES EN DELICATESSEN
J. C. Haring-Waterreus, Symonszstraat 15, Scheveningen.
A. W. M. Polders, Franklinstraat 78, Den Haag.
Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

CREDIETMAGAZIJNEN
„De Residentie", L. Beestenmarkt 121, Den Haag.

DAMES- EN HEERENKLEERMAKERS
Derlum's Kleermakerij„ Weimarstr. 65, Den Haag.
„Dress", Valeriusstraat 72, Den Haag.
The Encos, Weimarstraat 24a. Den Haag.
Fa. de Groot en v. d. Lans, Pijnboomstr. 4a, Den Haag.

DAMESKAPPERS
Maison Alice, Plein 11, Den Haag.

DANSINSTITUTEN
Dansinstituut Ewy de Clercq, Frankenstraat 5, Den Haag.
Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag

DETECTIVE-BUREAU
„Hilvers", Westeinde 235, Den Haag.

DIVERSEN
G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

DROGISTEN
Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
Drogisterij de Laan, L. v. Meerdervoort 527, Den Haag.
G. v. d. Sel, Copernicusstraat 221, Den Haag.
A de Vries. Kerkstraat 98, Hilversum.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN
P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck. 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres. Hooigracht 1C. Den Haag.
M. Vrolijk. Thomsonlaan 41. Den Haag.
Frans v. Wijk. Vlamingstraat 24, Den Haag.
N.V. Werkmetaal, Piet Heinstr. 17. Den Haag.

EXPEDITEURS
't Veentje, Helmerstraat 10, Den Haag.

FEESTARTIKELEN
Klaassen, Prinsestraat 4, Den Haag.

tijd hiervan succes mag worden verwacht. *Men geve medezeggenschap, maar niet in groot verband.* De *Volksraad* is nog voor velen een onbegrepen instituut. Ook een *Minangkabauraad* zou niet het aangewezen orgaan zijn. Men ga uit van de basis, dat thans nog slechts de plaatselijke belangen begrepen worden, daarom kenne men medezeggenschap toe in klein verband; de negari is echter te klein en daarom lijken de onderafdeelingen de meest geëigende gemeenschappen, in den vorm van onderafdeelingsraden. De negari's zullen voorloopig op denzelfden voet moeten worden bestuurd totdat een andere phase van ontwikkeling is gekomen, die een wijziging noodzakelijk maakt.

Het A. I. D. *(Deli Crt.* 25/10) houdt een ernstig pleidooi voor de aanstelling van *„Landrechters voor S. W. K."*

De *Deli Crt.* 27/10, 1ste bl.) beveelt de nauwgezette lezing van *„Het Bantam-rapport"* (4de bl.) aan een ieder dringend aan. Het meest funest werkte dat de Overheid vóór de relletjes niet krachtig genoeg tegen het communisme is opgetreden, omdat die houding den Communisten vertrouwen schonk en de bevolking de gedachte bijbracht, dat het einde van het Nederlandsche gezag naderde. Dat de leiders, die overal en telkens weer den opstand predikten, vrij bleven rondloopen, deed de bevolking alle geloof in de kracht van het Gezag verliezen. De Commissie beveelt als tegengif van de communistische propaganda aan: *medezegging der bevolking aan het bestuur,* maar daar gaat het — zegt de *D. C.* — voor de massa geenszins om. Het rapport geeft in zijn feiten waardevol materiaal, doch verliest in zijn aanbevelingen de werkelijkheid uit het oog en voert ons verder dan ooit van huis.

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* (15/10, 3de bl. Z. „Tweeërlei zelfbewustheid"; 17/10, 3de bl. „Parlementaire brieven"), *De Sum. Post* (24/10, 2de bl. „Knoeierijen bij het Inl. bestuur"), het *Bat. Nwsbl.* (19/10 „Het nieuwste communistisch complot").

Geestelijk gif.

De „Liga tegen koloniale onderdrukking" zond het eerste nummer van haar orgaan „Recht en Vrijheid" aan verschillende adressen in Indië. Het *Soer. Hbl.* (21/10, 3de bl. Z.) en het *Bat. Nwsbl.* (17/10) zijn van oordeel dat het in Indië de geesten vergiftigt. Voorts ontving het *Soer. Hbl.* uit Holland een stapel lectuur, vol haat jegens de beproefde maatschappelijke vormen en de machten, die deze bewaken: „De Tribune", „De Proletarische Vrouw", de „Vrije Socialist", de „Jonge Arbeider". Het *S. H.* verwacht dat nu eindelijk eens wettelijke maatregelen tegen deze hardnekkig doorgevoerde poging tot vergiftiging der geesten in Indië, zullen worden voorgesteld en aangenomen, en dat zij streng zullen worden toegepast. Iedere manifestatie van den ernstigen wil der Overheid, zich te doen gelden, wekt goeden indruk. Iedere uiting van den onverzettelijken wensch, de wet te doen toepassen, doet het gezag dier wet toenemen. Indië vraagt ander beleid dan in Nederland voor specifiek Hollandsche aangelegenheden, wordt toegepast.

Wij verwijzen naar *De Sum. Post* (26/10 „Tegenstellingen"), de *Deli Crt.* (28/10 „De interpellatie-L. de Visser"), *De Loc.* (11, 13, 19, 20 en 22/10 Over Mexico; 17/10, blz. 7 „De roode Liga"), de *Java-Bode* (25/10 „De Inlandsche Pers") en het *Bat. Nwsbl.* (12, 13, 19 en 20/10 „China in wanorde"; 25/10 „Sir Percival Phillips" over China).

Partij Sarekat Islam.

Door den heer *Gobee,* adviseur voor Inlandsche zaken, is den 2den Oct. aan den G.-G. o.m. geseind: dat het *P.S.I.-congres* te *Pekalongon* scherpe actie heeft gevoerd tegen den uiterst bedenkelijken invloed van de onware voorstellingen in de Europeesche bladen. Wijders heeft de heer Gobee in zijn schriftelijk relaas over het congres o.m. gezegd: „Het geheele verloop van het congres was kalm en werd niet door wanklanken verstoord. De leiders hebben bij alle besprekingen met nadruk tegen ongeoorloofde actie gewaarschuwd en verklaard, dat zij geen onwettige middelen zullen toepassen om hun doel te bereiken. De krachtsontwikkeling zal voornamelijk in interne propaganda worden gezocht en in actieve behartiging van geloofszaken". En verder: „Waar de besprekingen een scherper karakter droegen werd dit daarin gebracht door de noodzaak van verweer tegen ver-

dachtmakingen in Europeesche dagbladen. Men was hierover bijzonder verontwaardigd en de ge-volgen van de klakkelooze beschuldigingen dede zich in de stemming duidelijk gevoelen".

Deze optimistische opmerkingen — zegt het *Soer. Hbl.* (17/10, 3de bl. Z. *„Potemkinsche dorpen")* — zijn lijnrecht in strijd met de mededeelingen over de uiterst revolutionnaire uitlatingen, welke der Regeering een half jaar geleden in officieele rapporten vanuit Midden-Java zijn gedaan. Elk objectief-waarschuwend woord, door de Europeesche Pers gewijd aan de jongste plannen der P. S. I., is op die officieele voorlichting gebaseerd. Het oordeel van tal van bevoegde ambtenaren in en om dit congres is minder geruststellend dan de verklaring van den heer Gobee.

De Loc. (18/10, blz. 17 *„Ziende blind?"*) constateert o.m. dat de beteekenis van dit P. S. I.-congres onbegrepen blijft door wie het anders ziet als een wapenschouw van extremisten. Tot slot citeert *De Loc.* uitlatingen van eenige maanden tevoren: *Hadji Salim:* „spoedig, kameraden, zal de tijd gekomen zijn dat wij in Indië zélf de teugels in handen moeten nemen. Wij moeten zorgen klààr zijn". *Ir. Soekarno:* „samenwerking met den vreemden overheerscher? Nooit en onder geen voorwaarde." *Hadji Tjokroaminoto:* „alle leuzen zijn valsch dan die ééne: verjaging van de vreemde overheersching". *Andere zinnen:* „de ware Mohammedaan kènt geen Westersche overheid." „Het padvinderscorps moet een nationaal leger worden, dat bloed en leven voor de vrijheid veil heeft." „Politiek kennen wij slechts één doel: directe en volstrekte onafhankelijkheid." Tegen-over de meening van den heer Gobee wil *De Loc.* niet de hare stellen. Maar: het zou voor Land en Volk van Indië te betreuren zijn indien avereche adviezen het beleid bepaalden: het is de plicht der Regeering zich te dezen aanzien te doen leiden door de voorlichting van Europeesche en Inlandsche bestuursorganen.

De groentenvoorziening van Batavia.

Het *Bat. Nwsbl.* (19 en 20/10) vertelt e. e. over den Coöperatieven Groentenhandel „Poerwatani". Al meerdere decennia is men in staat de van Sindangraja en Patjet afkomstige versche groenten aan de deur van de rondventers te koopen. De groenten moeten vele schijven passeeren alvorens zij van den boer te Patjet het doel hebben bereikt; zodoende blijft veel aan den strijkstok hangen. De landbouwconsulent, de heer Ko... gaf in 1923 den stoot tot de oprichting van de Landbouwvereeniging „Poerwatani", tellende ... leden. De energieke voorzitter *Raden Atmadiredja* heeft de organisatie van den verkoop ter hand genomen. De tangkoelaks te Patjet en die te Senen kunnen gemist worden, mits de producenten rechtstreeks in contact treden met de tjingkauw of met de groenteboeren op Senen. Het verhaal van den strijd, dien Raden Atmadiredja in samenwerking met zijn mentor, den adjunct-landbouwconsulent *Raden Djajaätmadja,* hierbij heeft moeten voeren, vormt een roman van zetten en tegenzetten. Nimmer werd het hoofddoel uit het oog verloren, n.l. om door het omhoog brengen van den prijs te Patjet en het drukken van dien te Senen den overbodigen tusschenhandel den strijd zwaar mogelijk te maken. Als ideaal staat voor oogen: een veilingsvereeniging, die de groenten van den boer al dadelijk zou kunnen afnemen tegen 50 pCt. van den Senen-prijs, om na de veiling nog een toeslag uit te keeren. Het Gemeentebestuur van Batavia zal de mogelijkheid van een groenteveiling in studie nemen. De verbruiker kan er e. e. a. slechts gebaat zijn. Voorbereid wordt door Poerwatani de oprichting van een eigen winkel te Batavia voor den afzet van fijnere groenten. Het Europeesche publiek zal voor de superieure groenten meer geld moeten overhebben. De tani zal zich niet op beter, moeilijker te kweeken product gaan toeleggen, zoolang de betere hoedanigheid geen financieele waardeering vindt. Eenige malen is het mogelijk gebleken door wijziging van cultuurmethode een product te verkrijgen, waarvan het kweeken aanvankelijk niet loonend was. Van Brusselsch lof b.v. ging, op Hollandsche wijze gekweekt, van een aanplant zooveel verloren, dat de prijs te hoog werd om het kweeken ervan mogelijk te maken. Na proefnemingen vond de heer D... een voor de tropen geëigende methode, n.l. de „donkere kamermethode", waarbij de cichorei-plantjes door een bamboe-kokertje (één geleding van 40 c.M. lengte (z.g. boemboeng) wordt

leid en waardoor niet alleen een aan het Hollandsche product volkomen gelijkwaardige groenroente werd verkregen (alleen zijn de bladen iets maller), doch waarbij een tweede snit mogelijk leek, — zoodat onze tafel met een smakelijk en oedkoop gerecht is uitgebreid. Het valt moeilijk e voorspellen of dit Inheemsche bedrijf zich tot en grootbedrijf met export zal kunnen ontwikelen.

De *Deli Crt.* (29/10, 2de bl.) ontleent aan het Bat. Nwsbl." bijzonderheden over „*De I. E. V.-kolonisatie*" in de Lampongs. De kolonisten zullen eker slagen.

Irrigatie in Zuid-Celebes.

Het sedert jaren bestaande, door deskundigen bestudeerde plan betreffende de irrigatie van het merengebied in Z.-Celebes, zal zoo eenigszins mogelijk op de begrooting voor 1929 worden gebracht *(Bat. Nwsbl.* 25/10). Het stroomgebied van de rivieren, die zich bij Singkang vereenigen, omvat 6000 K.M.². De Tjenrana-rivier heeft voor den afvoer van de ontzaglijke watermassa's niet voldoende capaciteit. De rivier baant zich door zandsteengebergte een weg. De aldaar gevormde kloof, de poort van Bara is 150 M. breed en de rivier is normaal 5 M. diep; het verval is niet meer dan 8 M. over een afstand tot aan de kust van 45 K.M. Deze omstandigheden belemmeren in den regentijd een geregelden afvoer, het water wordt opgestuwd, loopt terug naar de meren en overstroomt de zeer lage omgeving over een breedte van 3 à 4 K.M., terwijl het water tot 6 M. boven den bodem van het meer van Tempeh rijst. Inclusief de meren Tempeh (105 K.M².) en Sidenreng (45½ K.M.²) en het Krokodillenmeer, bedraagt de oppervlakte van het geïnundeerde terrein dan 400 K.M.². In den drogen tijd zijn de meren vrij leeg. Door voortdurende dichtslibbing van verschillende meergedeelten ontstaat een delta-vorming, die zich steeds wijzigt. De bodem rijst, en daarmee de waterspiegel, zodat steeds hooger gelegen terreinen worden overstroomd en de omvang der inundatie steeds uitgebreider wordt. Het laat zich begrijpen, dat bedoelde technische voorziening prima ingenieurswerk vereischt.

In het *Soer. Hbl.* (15, 18 en 20/10, 3de bl.) vervolgt Z(entgraaff) zijne reisbrieven: „*Van eilanden in opkomst.*"

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

„De Inlandsche meerderheid" in den Volksraad.

Nog eenige uitingen in de Inheemsche pers van Indië over dit onderwerp mogen hier een plaats vinden, zoowel om den bezadigden inhoud als om aan te toonen hoe de actie van het particuliere Europeesche element en een paar Europeesche bladen in Indië tegen het Regeeringsvoorstel, de tegenstelling tusschen blank en bruin weer bezig is te verscherpen. Vooral de uitlatingen der afdeeling Batavia van het Indo-Europeesch Verbond hebben de Inheemsche pers tegen deze vereeniging in het harnas gejaagd.

In een hoofdartikel d.d. 12 October zegt de redactie van het liberale blad *Bintang Timoer* te Weltevreden naar aanleiding van het rondzenden van lijsten door de handelshuizen te Batavia, voor het verzamelen van handteekeningen op het bij de Regeering in te dienen rekest tot het uitstellen van de invoering eener Inlandsche meerderheid in den Volksraad, o.a. dat, indien deze actie door die geldmannen slechts onder hen zelven werd gevoerd en (desnoods) met gebruikmaking van hun macht over hun ondergeschikten, dit een zaak zou zijn die alleen henzelven aangaat. Maar nu hebben zij die actie ook in de departementen geprobeerd, ja zelfs ten kantore van den Gouverneur van West-Java, waar zij speciaal het verzoek hebben gedaan bedoelde lijsten door diens ambtenaren te doen teekenen. Wij weten hoe de samenleving is in Gouvernementskantoren: daar speelt de chef als Radja en deze beschouwt alles dikwijls als dienst, zoodat zulk een lijst, indien de hoofdambtenaar het wil, allicht zal worden volgeteekend door zijn ondergeschikt personeel.

Maar nu het rekest zelf; dat is — zegt de redactie — een actie tegen den wensch van de Regeering. Daarin wordt weliswaar niet gesproken van „tegen de Inlandsche meerderheid", doch slechts van uitstel, maar de toelichting van dat rekest is zoodanig in elkaar gezet dat daaruit duidelijk te zien is dat men inderdaad tegen die Inlandsche meerderheid gekant is, zoodat het dus niet aangaat dat hiervoor handteekeningen werden verzameld op Gouvernementskantoren. Door den heer Stokvis werd naar aanleiding hiervan dan ook de vraag gesteld of zulks wel geoorloofd was. Zoo ja, of ook de tegenpartij in dat geval straks op de medewerking zou kunnen rekenen van de departementen en dier ambtenaren. Hierop zal de Regeering natuurlijk een ontkennend antwoord geven en gisteren werd medegedeeld dat die lijsten werden ingetrokken. Dit wijst er op dat de menschen die zich rijp noemen, nog niet eens weten wat mag en niet mag. Of deden zij dat soms slechts door de vriendschap met de ambtenaren, die voor de kapitalisten gaarne hun hoed afnemen omdat deze veel geld hebben? Dit nu kan als maatstaf dienen voor de waarde der handteekeningen die straks onder het rekest zullen zijn gesteld. Daarom mag de Volksraad dat rekest gerust ter zijde leggen.

In het nummer van 13 October heeft de redactie het over een artikel van den heer Zentgraaff in het *Soer. Hbld.* tegen den G. G., waarin o.m. werd gezegd dat het voorstel over de Inlandsche meerderheid in den Volksraad heeft aangetoond dat men hier slechts staat voor de uiting van de persoonlijke verlangens van den Landvoogd, waardoor het algemeen belang — volgens het blad — op den achtergrond wordt gesteld. Dit artikel werd natuurlijk overgenomen door de *Javabode* en het *Nieuws*, die weliswaar als hond en kat tegenover elkaar staan, doch in dit geval samengaan om front te maken tegen den G. G. Zoo heeft de *Javabode* in een noot gezegd dat de G. G. niet het recht had tot indiening van zijn voorstel, omdat de Raad van State daarin nog niet werd gehoord. Het voorstel is dan ook hoogstens te beschouwen als een middel om het volk te peilen.

Naar aanleiding hiervan merkt de *Bintang Timoer* o.m. op dat die bladen gerust mogen zeggen wat zij willen, maar, mocht later blijken dat dit voorstel inderdaad geen ernst was doch slechts werd gedaan om het volk te peilen, dan zal dat volk nog wreveliger worden dan vroeger. Want de November-belofte van den Graaf van Limburg Stirum heeft het volk ook nog niet vergeten. De redactie vertelt dan dat door dien G. G. vroeger zelfbestuur aan het volk zou worden gegeven, waarom toen een commissie voor de hervorming van het Bestuur werd benoemd en er een ontwerp is gereed gemaakt. Doch wat is nu daarvan geworden? Niets, ondanks de actie die hiervoor toen door de landskinderen werd ingesteld, genaamd autonomie-actie en waarin zelfs de heeren Djajadiningrat, Oetoyo en Wiranatakoesoema deelnamen.

Nu heeft de G. G. de Graeff weer zulk een ontwerp ingediend en men tracht dit weer te vertroebelen door te zeggen dat dit slechts werd ingediend om het volk te peilen. Maar de redactie gelooft er niets van en vermoedt dat het maar suggestie is van de zijde der Sana-pers. Dit kan echter wel goed zijn, want heel Indonesië heeft het er thans al druk over en er actie voor gevoerd, zoodat, indien de bewering waarheid mocht bevatten, het volk dan ook zal gevoelen dat er op die manier met hem wordt gespeeld, waardoor het heelemaal geen vertrouwen meer in de Regeering zal kunnen stellen. En dit beteekent niet weinig voor de samenleving en de Regeering in Indië.

Vervolgens deelt de redactie in het nummer van 17 October het een en ander mede over de adhaesiebetuigingen die door de volksvereenigingen van verschillende plaatsen zijn gezonden, zoowel aan het comité voor de Inlandsche meerderheid in den Volksraad als aan de leden van dat college zelf. Ook het I. E. V. en de handelshuizen van de Kalibesar hebben hun stem uitgebracht, zoodat de volksraadsleden dus over voldoende stof beschikken voor het bespreken dezer aangelegenheid. Doch — zegt de redactie — er zal, naar verluidt een amendement worden ingediend met verzoek de bespreking van dit voorstel der Regeering uit te stellen, dus geen uitstel of intrekking van het ontwerp zelf. Dit is een gevaar voor de Indonesiërs, want de Volksraadsleden die thans niet meer tegen dit ontwerp kunnen stemmen omdat zij vroeger al hun stem *voor* hadden gegeven, worden hierdoor in de gelegenheid gesteld om tegen te stemmen. Mocht hun gevraagd worden waarom zij vroeger *voor* en thans *tegen* zoo'n ontwerp zijn,

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(*Vervolg*).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

W. Coret, Thomsonlaan 96a, Den Haag.
Lappohn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172. Apeldoorn.
C. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Lutam, Gr. Marktstraat, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. Laimböck, Roggestraat 20, Arnhem.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27. Den Haag.

HOTELS

American Hotel, Amsterdam.
Duinoord Hotel, Sweelinckplein, Den Haag.
Hotel de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Grand Hotel des Pays Bas, Groote Markt, Arnhem
Hotel Promenade, O. Schev. Weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker. Kalverstraat 100, Amsterdam.
A. Savelkoul, Singel 429, Amsterdam.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo. Noordeinde 100, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

LAMPEKAPPEN

Lampenhuis „Helios", Elandstr. 56, Den Haag.

LEDERWAREN EN REISARTIKELEN

P. van Dijl, Lange Poten 3, Den Haag en Hoogstraat 292, Rotterdam.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schiette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan. Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iseriet & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
L. A. Kwanten, Weimarstraat 119, Den Haag.
Mag. „De Ster", Goudenregenplein 64, Den Haag.
W. Somer, Keizerstraat 116, Scheveningen.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.
Mag. de Zônegrens, Fred. Hendriklaan 99, Den Haag

MEUBILEERINGEN

Jungschläger, Cillierstraat 37, Den Haag.
J. Mesker & Co., Pr. Hendrikstr. 48, Den Haag.
Fa. Möller & Co., Weimarstraat 38a, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.

MUZIEKHANDELAREN

Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PARFUMERIEEN

A. C. Kruller-Pel, Fred. Hendrikl. 258, Den Haag.

dan zullen zij natuurlijk zeggen: „Ik ben niet tegen het ontwerp, maar tegen den tijd van bespreking." En dit is de schuld van de lieden van de Kalibesar, die bedoelden volksraadsleden dezen weg hebben geopend. Der Regeering treft in dit geval geen blaam, want zij heeft de zaak al in handen gegeven van de Volksvertegenwoordiging, zoodat het thans van den Volksraad afhangt wanneer dit college deze kwestie zal bespreken. Desniettemin zal toch de Regeering den last ondervinden indien het volk door dit uitstel straks wrevelig wordt.

Daarom hoopt de redactie dat geen uitstel van de bespreking zal plaats hebben.

In *Bromartini* (Rijksblad, Solo) deelt een schrijver mede dat het Indo-Europeesch verbond als een der argumenten voor het tegenstemmen van het voorstel der Inlandsche meerderheid genoemd heeft dat, aangezien de Inlanders dom zijn, de Inlandsche meerderheid eerst over 300 jaar kan worden ingevoerd. Het klinkt onaangenaam, merkt schrijver op. Indien de Indo-Europeanen er gewoonte van maken zulke uitdrukkingen te gebruiken, zal het later kunnen uitloopen op een strijd op leven en dood tegen de Inlanders.

De *Sin Po* (Mal.-Chineesch) van 17 October geeft een commentaar op de groote vergadering van Inlanders te Batavia betreffende de Inlandsche meerderheid. Daarbij wordt opgemerkt dat als gevolg van de houding van tal van Hollandsche groepen, ook de Inlanders willen toonen, „dat zij er ook nog zijn" en dat het niet behoefde te verbazen dat verscheidene Inlandsche sprekers scherp en bijtend, maar fijntjes (vooral vergeleken met het gepraat van die Indo-Europeanen) antwoordden op de uitlatingen van Indo-Europeesche zijde, welke de stommiteit van die partij hebben aangetoond. Overigens meent het blad dat de sprekers blijk hebben gegeven zich te weten te beheerschen en een voorbeeld hebben gegeven aan de groepen die zoo laag neerzien op de Oosterlingen.

Het liberale blad *Pewarta Deli* te Medan levert een minachtend commentaar op het verslag der vergadering van de afdeeling Batavia van het I. E. V., waarbij het zelfs komt tot beschimping van een der sprekers en diens ouders.

Het blad zegt o.m. dat de volbloed-Europeanen en de volbloed-Inlanders het in Indië gewrochte tot stand brachten. De I. E. V.-kolonisatie heeft nog niets getoond. Menschen met gezond verstand, als het hoofdbestuur van het I. E. V. stemmen in met de Inlandsche meerderheid, daar zij inzien dat de Indonesiërs die meerderheid verkrijgen moeten vanwege hun overwegend aantal. Indien dit thans niet wordt gegeven, wanneer zal dan de opvoeding tot zelfbestuur en economie geschieden? Deze meerderheid zal immers niet door kwajongens worden ingenomen, doch door menschen van opvoeding en ontwikkeling. Al de tegenkanting is slechts afgunst op den vooruitgang der Indonesiërs. Den heer D. die verklaart dat de 40 millioen Indonesiërs nog niets beteekenen, zij dit toegegeven, doch het kleine aantal intellectueelen zal de massa wakker schudden, die hen in alles zal volgen, zooals de geschiedenis geleerd heeft.

De redactie van *Darmokondo* (B. Oetomo, Solo) reageert op de uitlatingen op bovenbedoelde vergadering van het I. E. V. door o.a. op te merken dat de Indo's zich met haat en minachting over de Inlanders kunnen en mogen uitlaten, doch billijkheidshalve dient de Regeering de Indonesiërs toe te staan hetzelfde te doen tegenover de Indo-Europeanen.

De Indo's zeggen dat de Inlanders hun assistenten zijn en de Westerlingen de leiding geven — vervolgt schrijver — doch het bewijs is er, dat het grootste deel der Indo-Europeanen uit ondergeschikten bestaat. Zij beweren dat de 40 millioen Inlanders niets beteekenen, maar zij vergeten dat zonder die Inlanders de Indo-Europeanen niet zouden bestaan. De 150.000 Indo's hebben zonder de Inlanders geen beteekenis.

Schrijver is van meening dat, terwijl hij de zweep van het I. E. V. zeer waardeert, de gebezigde woorden voor de Indonesiërs een aansporing zullen zijn hun actie te versterken om zich te plaatsen boven de groep, die hen minacht.

Sipatahoenan (org. vereen. Pasoendan, Tasikmajala) zegt o.m. dat het I. E. V. wel het hardst schreeuwde dat men den vijanden geen wapen in de handen moet geven, want dit staat volgens hen gelijk aan zelfmoord. De vereeniging zegt wel dat zij niet aan politiek doet, doch intusschen heeft zij

er een groot aandeel in. Eigenlijk hadden haar leden een beetje aan hun voorouders moeten denken en niet alleen aan eigen belangen, daar er meer Inlandsch bloed in hun aderen vloeit dan Europeesch. Gelukkig — zegt de schrijver — zijn zij niet allemaal zoo en zijn er onder hen ook velen die op dit gebied aan hun bloed en huidskleur denken.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

Het gist in Indië

Onder dezen titel heeft Prof. Mr. M. W. F. Treub in een bij H. D. Tjeenk Willink te Haarlem verschenen brochure eene uiteenzetting gegeven van wat, samenvattend, wordt genoemd de „Inlandsche beweging". Nadat schr. in een Inleiding het door hem ingenomen standpunt ten opzichte van verschillende Indische vraagstukken van staatkundigen, politieken en economischen aard heeft uiteengezet, bespreekt hij achtereenvolgens het communisme, het nationalisme, het islamisme, de internationale beteekenis der beweging en het Chineezen-vraagstuk. Ten slotte eene samenvatting van het voorafgaande, waarbij Mr. Tr. o.m. waarschuwend opmerkt:

Nu het zoo bedenkelijk gist in Indië, is het koloniale vraagstuk voor ons geheele vaderland het vraagstuk bij uitnemendheid geworden, dat niemand kan noch mag koud laten. Het gaat om ons bestaan. Waar dit zoo is, is het de hoogste tijd dat de oogen onzer staatslieden voor het alles overheerschende gewicht dezer landszaak opengaan.

Hoe ernstig en diepgaand de verschillen der politieke partijen ook mogen wezen, zij moeten zwijgen waar het land in gevaar komt. Zóó werd het, als het ware bij intuïtie, door ons geheele volk in 1914 begrepen, toen bij het plotseling en onverwacht uitbreken van den oorlog het nationaal geweten met een ruk werd wakker geschud. Thans komt het gevaar niet op eens, doch nadert het ons langzaam maar niet minder dreigend. Zal men nu afwachten tot het vlak voor de deur staat en niet meer af te wenden zal zijn?

Moge ons volk en mogen inzonderheid onze staatslieden, die het lot van ons vaderland in handen hebben, het gevaar, nu het nog tijd is, beseffen. Als men blijft slapen, droomen en zich vermeien in hyperethische mijmeringen, zullen de woelingen en opopstootjes, op welker herhaling men heeft te rekenen, onverwachts blijken het voorspel te zijn geweest van een niet te onderdrukken opstand.

Ja, dan zal de liefde voor het vaderland opnieuw oplaaien en zullen onze „burgerlijke" ontwapeningspredikers en zelfs verscheiden leden der sociaal-democratische partij, evenals in 1914, hun défaitisme afleggen.

Maar dan zal het te laat zijn!

„Het Rekest der Dertien".

De Indische Post van 15 Oct. wijdt een hoofdartikel aan het bekende „Rekest van Dertien" den Volksraad verzoekende de Regeering te bewegen het ontwerp tot wijziging der staatsinrichting van Ned.-Indië terug te nemen. (Wellicht is het niet overbodig aan te teekenen dat het protest van den heer Trip c.s. geen betrekking heeft op den inhoud van het wetsontwerp als zoodanig, doch wel op het *tijdstip van de indiening*). De Ind. Post schaart zich geheel aan de zijde van de requestanten. Het ontijdig indienen van het wetsontwerp heeft niets anders opgeleverd dan verbittering, beroering en tweedracht.

Schr. stelt de volgende vraag. Is de Landvoogd inderdaad overtuigd, dat hij, halsstarrig den koers volgend in zijn intreerede, de konsekwentie hiervan kan aanvaarden: het klaar te spelen zonder het vertrouwen, zelfs niettegenstaande het *wantrouwen* van het overgroote deel der Europeanen in onze samenleving, van de besten onder deze Europeanen.

Enkele keeren heeft hij dezen kring reeds voor het hoofd gestooten ... Maar hoe hoog zijn positie ook is, en hoe groot zijn macht, op den duur zal hij voor *dien* muur halt moeten houden.

Een andere meening over het „Rekest".

Het orgaan van den Ned. Ind. Vrijzinnigen Bond (Nr. van 11 Oct.) is van meening dat de communisten met hun „brutaal doch primitief opgezette opstootjes" het grootste succes behaalden waar zij dit het minst konden verwachten. De *inlander* gaat kalm zijn gang, maar de *uitlander* heeft het hoofd verloren en maakt van zijn onrust een reclame artikel.

„Het is of de communisten-vrees bij vele Euro-

peanen alle bezinning deed verloren gaan. Hoe ware het anders mogelijk, dat een aantal kopstukken uit handel en bedrijf propaganda maakt, tot zelfs op de regeeringsbureaux toe, tegen een regeeringsvoorstel, dat de geheele inheemsche bevolking bevrediging schenkt en slechts bedoelt een destijds algemeen erende fout te herstellen? Hoe merkwaardig is het die gedegen staatsburgers, welke als een rots moesten staan in de branding der verhitte gemoederen, voor hun anti-regeeringsactie een beroep te hooren doen op de onrust, welke een ieder in eigen omgeving heeft waargenomen en hen, ter illustratie van die onrust, te hooren gewagen van de vele arrestaties en verbanningen en van het droevig werk van den beul. Zij en hun pers hebben deze onrust in eigen omgeving zeker meer aangewakkerd dan bestreden, doch naar thans blijkt met het noodlottig gevolg, dat ook zijzelf hun bezinning kwijt raakten."

Indië Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 17 opent met een vervolg van Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis' economische schetsen uit de Inlandsche samenlevingen in Oost-Indië (thans betrekking hebbend op Nieuw-Guinea). — Majoor C. L. Becking schrijft een belangwekkend artikel over de Barisankorpsen op Madoera, uitsluitend bestaande uit Madoereezen, gecommandeerd door Madoereesche officieren en kader. De taak dezer vrijwilligers is tegenwoordig uitsluitend om op Madoera zelf rust en orde te bewaren, maar als zoodanig zijn ze, volgens schr., vrijwel overbodig, daar op dat eiland, in verband met de loyaliteit van de bevolking, en hare verknochtheid aan de Regeering, orde en rust nog nimmer werden verstoord. — Dr. Z. Kamerling geeft het 14e vervolg van zijn artikelenreeks: Bekende en merkwaardige Indische planten in woord en beeld. — Ten slotte eene waardeerende bespreking door Prof. Nieuwenhuis van Prof. J. C. van Eerde: Ethnologie coloniale (de Fransche editie van „ `mgang met Inlanders"). Ook deze afl. is weder verlucht met vele interessante illustraties.

Vereeniging tot bevordering der hygiëne in Ned.-Indië.

Blijkens een periodieke opgave van aanwinsten der boekerij van het Departement van Koloniën geeft de vereeniging welker naam hierboven genoemd wordt, in den laatsten tijd publicaties :it waarvan dezerzijds het bestaan niet bekend was.

Bedoelde opgave (No. 9/10 van 1927) vermeldt o.m.: Iets over hygiëne in verband met adat, geloof en bijgeloof van het Soendaneesche volk. Verzameld door Raden Ajoe Sangkanningrat, R. Kosahih Soerakoesoemah, Raden Memed Sastrahadiprawira e.a. (Publ. No. 10). — De hygiëne van het nageslacht (eugenetiek), door J. Ch. van Schouwenburg (Publ. No. 8). — De tien geboden der hygiëne voor de tropen, door Dr. L. Kirschner. Met medewerking van Mej. M. L. A. Cordesius voor het Maleisch en Soendaneesch. Teekeningen van W. Hoogerbeets. (Publ. No. 6). — Beschouwingen over kleeding-hygiëne en de toepassing in de tropen, door J. A. Luymes. (Publ. No. 2).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 16 (15 Oct. '27). De toekomst der kinacultuur, door C. M. Pleyte d'Ailly. — Indische druivencultuur, door S. Kalff en R. H. Teuscher (slot). — De ups and downs van een vijftigjarige plantersloopbaan (slot), door H. Veen (met portret). — De opening van het nieuwe gebouw voor het Proefstation voor Thee. — H. J. van Holst Pellekaan (met portret). — Aanwijzingen voor het occuleeren van hevea en kapok. — De oliepalmcultuur in Ned.-Indië (slot). — Zuid-Banten's ontsluiting, door F. K. Overduyn (ontleend aan de N. R. Crt.). — Synthetische rubber.

De Indische Mercuur.

No. 47 (23 Nov.). Werkwijze voor de bereiding van sneldrogende, goed gepreserveerde rubber, zoomede van rubbermengsels en rubberartikelen uit de latex. — Archief voor de Theecultuur in Nederlandsch-Indië (Bespreking van het eerste Nr. door Prof. Dr. F. A. F. C. Went). — Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het tweede kwartaal van 1927 (slot). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut geeft recente literatuur over rubber.

Zendingsperiodieken.

De Macedoniër. Nov. '27. De toestand in de Christelijke gemeenten op Timor, door D. K. Wielenga. — In de worsteling om de wereld (Batak-Zending), door D. K. Wielenga (Bespreking van dit door G. J. Staal ingeleid en door D. Pol uit het Duitsch vertaald werk). — De eerste jaarmarkt-tentoonstelling te Jogjakarta (ontleend aan het Kol. Weekbl.).

Zendingstijdschrift De Opwekker. Sept. '27. Over de opvoeding van kringen van Inlandsche Christenen tot kerkelijk zelfonderhoud, door Ds. W. van Dijk. — Godsdienstige opvoeding. — Moeten wij zendingsterreinen verlaten? — De propaganda van den Islam in Midden-Celebes, door A. C. Kruyt.

De Volksmissionaris. 15 Nov. '27. De Redemptoristen in de heidenmissies. Zielzorg voor alle volken (in Suriname).

Indisch Militair Tijdschrift.

Uit den inhoud van jaarg. 1927, No. 10. Het tractorvraagstuk bij de Artillerie, door J. M. M. Timmermans. — Roode Kruis-vliegtuigen, door J. Chr. Hubach. — Gasmaskers (voor legerdoeleinden), door Dr. H. J. van Giffen en H. Gottschal (met ill.). — Vuur-concentraties en iets over het gebruik van artillerie in legers met beperkte middelen, door C. G. van Mourik. — De jachtvliegdienst, door E. T. Kengen. — Het 75-jarig bestaan van de Militaire School te Weltevreden, door F. de B. — Politiek overzicht, door Dr. F. de B.

* * *

Koloniale Staathuishoudkunde, door Prof. Mr. J. C. Kielstra (naar aanleiding van J. van Gelderen; Voorlezingen over tropisch-koloniale staathuiskunde). — Indische kroniek (De Economist, No. 27).

Gegevens over sabelsprinkhanen als cocosvijanden in Nederl.-Indië en hunne parasieten, door S. Leefmans. Met platen. (Mededeelingen van het Instituut voor Plantenziekten, No. 72).

Over koffie (met ill.), door D. — Koloniale volkenkunde. De Europeaan en de Inlander, door N. Met afb. (Bespreking van de Fransche uitgave van Prof. J. C. van Eerde: Omgang met Inlanders, met inleiding van J. Chailley). (Eigen Haard, 19 Nov. '27).

Malaria en de groote cultures, door H. F. Tillema (Bespreking van het gelijknamige, door de Bandoengsche Kininefabriek uitgegeven geschrift). De Opbouw, 15 Nov. '27).

Iets over de tabakscultuur in 't Besoekische (Orang Peladang, Nov. '27).

De samenstelling van de belangrijkste plantaardige voedingsmiddelen van Ned.-Indië, door Dr. C. van Rossem. (Mededeelingen van het Alg. Proefstation voor den Landbouw. No. 24).

Bemestingsproeven 1920—1926. Verslag van de bemestingsproeven, bij de Inlandsche cultures in Ned.-Indië in de jaren 1920 t.m. 1926 genomen, uitgezonderd grondbemestingsproeven, door Ir. A. Wulff. (Mededeelingen als voren, No. 25).

Dienst der Volksgezondheid. Verzameling voorschriften enz., samengesteld door H. van Meurs. Bundel I, met verbeteringen, aanvullingen en wijzigingen voor Deel A. (Weltevreden, 1927).

Geheimzinnige beroeping van een predikant, oftewel voorziening in de tweede, dan wel in de derde predikantsplaats? (een blik op de toestanden in Suriname tijdens het bestuur van den Gouverneur Mr. A. J. A. A. baron van Heemstra), door Multapaucis. (Paramaribo, 1927).

De val van Sultan Ageng. Historische schets van A. Weruméus Buning. (De Ind. Verlofganger, 25 Nov. '27).

Islam en overheidsbemoeienis in Indië (vervolg), door A. Djajadiningrat. — De exorbitante rechten van den G.-G. (Vrijzinnig Weekbl. voor N.-I., 11 Oct. '27).

Gevangeniswezen en reclasseering in Nederlandsch-Indië, door Mr. H. M. Hijmans, met repliek van Prof. Mr. Schepper en dupliek van Mr. H. (Indisch Tijdschr. van het Recht, dl. (26, afl. 4).

Die Tiere im Wajang der Javanen, von Tassilo Adam (met zeer fraaie afbeeldingen), (Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien, 57 Band, Heft V—VI, 1927).

Hoe associeeren en denken de Stovianen? door F. H. G. van Loon (Handelingen van het 21e Ned. Natuur- en Geneeskundig Congres, gehouden te Amsterdam op 19—21 April '27). (In dezen bundel nog eenige kleine bijdragen op het gebied der tropische geneeskunde)

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(Vervolg).

PENSIONS
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Strickwerda, J. v. Oldenbarneveltlaan 76, Den Haag.

PIANOHANDELAREN
G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

POELIERS
P. van Beek, Spui 181a, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN
J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RADIOBUREAUX
G. W. Hijstek, Zwarteweg 16, Den Haag.

RESTAURANTS
Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RUSTHUIZEN
Herstellingsoord Huize „Dorrepaal", Voorburg.
Huize Rustoord, Esschenlaan 86, Rotterdam.

SCHOENMAKERS
F. v. d. Broek, v. Aerssenstraat 61a, Den Haag.
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL
F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN
J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ
Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN
Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

STUCADOORSWERKEN
L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN
Jac. Schijff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN
Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN
Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S
Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN
Iseriet & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

TUINBOUW-ARTIKELEN
G. Keur & Co., Den Haag, Egelantierstraat 26.

UITZENDING VAN DINERS
Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN
Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN
Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN
H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN
Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

WIJNHANDELAREN
G. C. Vroegh, Weimarstraat 202, Den Haag.

BOEKAANKONDIGING.

Marine-verhalen.

„Buiten de Uiterton" is de welgekozen titel van een serie van 38 Marine-verhalen, door C. Flaes, oud-Hoofdofficier onzer Marine, in verzorgde uitgave van v. Holkema en Warendorf.

Onze belletristische litteratuur is niet rijk aan soortgelijke verhalen en de schildering van het leven a/b van onze oorlogschepen en het wedervaren van den Marine-officier in zijn loopbaan, men treft dit soms aan als feuilleton in een dag- of vakblad, als reisbeschrijving of indruk, fragmentarisch, maar gebundeld, bijeen als boekwerk, zelden. En toch, Nederland, zijn vloot, de zee....! Een uitgave als deze valt reeds daarom toe te juichen. Zeker, Wereméus Buning! maar afgezien van het tijdstip waarop deze voortreffelijke schetsen het licht zagen, ze betreffen toch meer de wereld der z.g. „minderen", althans meer dan die der officieren. Genoeg echter. „Buiten de Uiterton" is frisch en vlot geschreven, naar zeemansaard ongedwongen en, marine-man of niet, men leest het boek met onverdeeld genoegen, zij het dan dat eerstgenoemde als ingewijde de lectuur het meest waardeeren zal. Personen en toestanden op onze oorlogsvloot van 40 jaar her en later, ze zijn geteekend met het oog van een opmerker, op wien het Duitsche versje van toepassing is: De een ziet slechts wat hij ziet, een ander ziet wat *is*.

Wat deze verhalen voor des auteur's tijdgenooten bijzondere bekoring verleent, is de opwekking hunner herinnering aan dagen lang voorbij; feiten, voorvallen, schimmen uit het verleden, soortgelijk aan de beschrevene, zullen zich voor hun geestesblik ontrollen. Dubbele winst.

Het geschrift aanbevelend, brengen wij den auteur hulde en ook den Uitgever.

Suriname.

De verkoop van overdruk brandkastzegels, waarover wij eenigen tijd geleden schreven, heeft op 27 October te Paramaribo plaats gehad. *„De West"* van 28 October schrijft, dat het een ware stormloop was, zoo erg dat de politie met de sabel moest optreden om de orde te handhaven. Enkele personen liepen lichte kwetsuren op. Het gedrang scheen nu en dan levensgevaarlijk en herhaaldelijk zag men, dat personen, die naar voren gedrongen waren, eenvoudig over de balustrade weder naar buiten gesmeten werden. In een paar uur tijds was de geheele voorraad uitverkocht. Een der eersten, die triomfantelijk met eenige stellen zegels buiten kwam, was een sjouwer met een houten been, die de omstanders daarmede zoo gevoelig op de teenen trapte, dat men wel verplicht was ruim baan voor hem te maken.

De stellen brandkastzegels, waarvan de normale waarde $f\ 1.45^5$ is, werden reeds druk opgekocht voor drie tot vijf gulden per stel.

Wij herinneren ons dat bij een vorigen verkoop van overdrukzegels eenige jaren geleden, een reus van een sjouwer zijn bovenlijf door het loket gewerkt had en zich met zijn ellebogen zoo vast hield, dat hij daaruit niet te verwijderen was. De achter hem staanden trokken hem de kleeren van het lijf, maar hij bleef onverstoorbaar tot hij bemachtigd had wat hij verlangde.

De berooide koloniale kas vaart daar wel bij. Toen het 250 jaar geleden was dat Abraham Crijnssen Suriname op de Engelschen veroverde, heeft men een mooie gelegenheid laten voorbijgaan om een stel gelegenheidszegels uit te geven. Wij meenen dat het voorstel daartoe gedaan was. Welk bezwaar geopperd is, herinneren wij ons niet precies meer. Het was, meenen wij, strijdig met de waardigheid van den Nederlandschen Staat om van zulk een uitgifte een zaakje te maken. Sedert schijnt men wijzer geworden, zooals de weldadigheidszegels bewijzen. Men heeft in Paramaribo het weldadigheidsgesticht Boniface voor ouden en gebrekkigen. Met een stel zegels zou men een heel eind komen om deze inrichting wat confortabeler te maken. De oud-Gouverneur Staal, die in *De West-Indische Gids"* van Augustus 1925 in zijn *„Schetsen uit Suriname"* zoo sympathiek schreef over den feestmaaltijd der diaconie-vrouwtjes op Koninginne jaardag, moest hiertoe den stoot geven.

* * *

De heer Fred. Oudschans Dentz heeft succes met zijn onlangs bij Menno Hertzberger te Amsterdam uitgegeven geschrift: „De kolonisatie van de Portugeesch Joodsche Natie in Suriname en de geschiedenis van de Joden Savanne". Wij vernemen, dat een tweede druk ter perse is.

Ook met zijn pogingen om een fonds bijeen te brengen, ten einde de kerkruïne en de begraafplaatsen op de Joden Savanne te herstellen en voor totalen ondergang te behoeden, is hij op den goeden weg, zooals blijkt uit een dezer dagen verspreide circulaire van de daartoe gevormde commissie.

* * *

„De West" van 28 October wijdt een uitvoerig artikel aan de arbeidstoestanden op Curaçao, waar reeds ongeveer zeshonderd Surinamers, die in Suriname niet aan den kost konden komen, heengetrokken zijn. Die toestanden schijnen veel te wenschen over te laten. Is de beschrijving niet te donker gekleurd, dan zullen de gouvernementen zoowel van Suriname als van Curaçao daaraan de noodige aandacht moeten wijden.

Dat groote aantal bewijst, dat de Surinaamsche jongelieden niet arbeidsschuw zijn, zooals meermalen beweerd wordt.

* * *

Wij knippen uit de *N. R. Ct.* van 22 Nov. Av.blad C het volgende bericht:

„De Londensche bladen melden, dat de bananen in Engeland thans even goedkoop zijn als voor den oorlog, dank zij een invoer op groote schaal van Braziliaansche bananen door de British Banana Company. Zij worden in het groot voor prijzen omgezet, die het mogelijk maken ze in het klein te verkoopen voor zes stuivers, negen stuivers en een shilling het dozijn, al naar de hoedanigheid. Zij gelijken in vorm en geur op de bananen van de Kanarische Eilanden en in Covent Garden is ten gevolge van de concurrentie de prijs van bananen uit West-Indië reeds gedaald."

Reeds in een vorig nummer vroegen wij of men in Suriname wel onderzoekt welke soort bananen dat zijn die men uit Brazilië uitvoert. Het is toch wel waarschijnlijk, dat die ook in Suriname geteeld kunnen worden. Een herleving van de bacoven-cultuur zou toch zeer toe te juichen zijn, zoowel voor den grooten als voor den kleinen landbouw.

* * *

Op 23 November heeft de Utrechtsche Hulpraad voor Zendingsstudie in de Marnixzaal een vertooning gegeven van de Suriname-film, waarbij door zendeling Bielke een verklarend woord werd gesproken. Zendeling Bielke heeft daarna, aan de hand van lantaarnplaatjes, nog iets verteld van den moeilijken arbeid, die den zendeling te wachten staat.

* * *

Ter lezing ontvingen wij de *„Dagelijksche Beurscourant"* van 21 en 22 October, waarin een zeer interessant artikel *„Een rijstcultuur in Suriname"*. Zeer uitvoerig wordt hierin aangetoond, dat de rijstcultuur een winstgevend bedrijf kan zijn. Het is te hopen, dat de beschouwingen en berekeningen, blijkbaar van deskundige hand, de aandacht zullen trekken van kapitaalkrachtig Nederland.

* * *

Verschenen is het verslag nopens het wetsontwerp tot vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Suriname over het dienstjaar 1923.

In dit verslag wordt verwondering uitgesproken over het groote verschil tusschen de raming en de werkelijke opbrengst van sommige middelen. Men vroeg of de in de bijlage van de Memorie van Toelichting voor die verschillen tusschen raming en opbrengst aangevoerde oorzaken niet te voren waren te voorzien.

* * *

De bijzondere commissie uit de Tweede Kamer voor de wetsontwerpen tot nadere wijziging en aanvulling van het reglement op het beleid der regeering in de kolonie Suriname, tot vaststelling van een Surinaamsche Bankwet 1928 en tot toekenning van de hoedanigheid van wettig betaalmiddel in Suriname aan de biljetten van de Surinaamsche Bank, heeft tot haar voorzitter benoemd den heer van Gijn.

Curaçao.

De Politie.

II.

ij zijn dus gezwicht voor staatsrechtelijke be-ren tegen het ingediende ontwerp. Wat nu?

is iets in het standpunt van den Minister van niën, dat wij niet begrijpen. 12 Oct. 1927 doet Minister aan de Kamer weten, dat de uitvoerige rekingen met den heer Statius Mullei geen ging hebben vermogen te brengen in des Mi-ers vaste overtuiging, dat Curaçao slechts door totstandkoming der voorgestelde politie-reorga-tie de beschikking zal verkrijgen en behouden een aan redelijke eischen voldoende politie-ht. Uit het in ons vorig artikel aan de Memorie Antwoord op de begrooting van Koloniën ont-de blijkt intusschen, dat de Minister zich begin tember per brief tot het Koloniaal Bestuur ft gewend, om aan de hand van de door den Muller aanbevolen concessies tot nader over-te komen, met welke concessies de Minister vankelijk niet kon instemmen. Ligt hier niet out bij den Minister? Als er tegelijk met de ver-ding van den brief getelegrafeerd was, dan had Ministers voorstel het bestuur zoo tijdig be-t, dat de Raad de behandeling zeker een week langer had kunnen en willen uitstellen. Nu is zoover, dat het advies van den Raad van State het ontwerp K. B. al is binnengekomen. Is bij ontwerp ook rekening gehouden met de door heer Muller aanbevolen concessies? Me dunkt, de Tweede Kamer dit toch voor het minst had gen hooren op het voorstel van verscheidene er leden, om den desbetreffenden begrootings-t voorloopig terug te nemen. In ieder geval zal met de bezwaren van den K. R., die veel meer zijn vertrouwensman afkeerig blijkt geweest ijn van concessies, geen rekening gehouden zijn, nt dan was voor regeling bij K. B. geen reden. arschijnlijk zal, nu de zaak ineens zoo snellen rtgang heeft, de Tweede Kamer straks min of er voor een *fait accompli* blijken te staan, en zal zij dan doen? Zij kan èn bij de begrooting Koloniën èn bij die van Curaçao haar budget-ht in de weegschaal leggen. Daarvoor is iets te gen, omdat deze zaak in dit stadium ten nauw-raakt de vraag, of de autonomie alleen op pa-r zal bestaan, of ook in de praktijk zal gelden. voelen wel, dat de mogelijkheid van regeling K. B., alsook die van niet-goedkeuring der door Kolonialen Raad vastgestelde sluitende begroo-g als veiligheidsklep moet blijven bestaan, maar t het ook niet meer dan een veiligheidsklep blij-, en geen middel om den departementalen zin r te drijven.

Eén bezwaar tegen uitstel blijft bestaan: het ds meermalen naar voren gebrachte periculum mora. De berichten uit de kolonie wijzen bij rtduring op toestanden, die eigenlijk alle be-rijving te boven gaan, spotten met iedere hand-ing van het gezag en Nederlands naam als ko-iale mogendheid eenvoudig te grabbel gooien. t is diep en diep treurig, maar de verantwoor-ijkheid hiervoor komt ten volle voor rekening regeering, die al jaren lang die toestanden ft laten geworden. Mischien zijn zij in afwach-eener behoorlijke regeling der politie te be-eren door het garnizoen volgens de bestaande alingen, behoorlijk quantitatief en qualitatief peil te houden en met detacheering bij de politie r te gaan.

Wij willen ook nog eens wijzen op dit groote be-ar, dat de ontworpen regeling aankleefde, de seling van het personeel, dat na een verblijf van ele jaren, misschien juist lang genoeg om voor taak in de vreemde omgeving bekwaam te wor-, weer zou vertrekken. Dat geldt èn van de lei-nde personen èn van de met straatpolitie te be-ten beambten. De dubbelposten, door het bestuur acht, van een Europeaan (intellect) en een Cu-aoenaar (kracht en taal) zijn een lapmiddel, dat zeer bedenkelijke botsingen tuschen de drie fac-en kan leiden, daargelaten de vraag, wat dit ellect dan met *zijn* kracht zou moeten doen.

De heer De Veer Abrahamsz heeft den lof ge-gen van het régime-Appel en den wensch uit-sproken, dat diens opvolger de helft zal kunnen esteeren van wat hij deed. Wij hopen, dat de uwe leider der politie niet zal trachten den heer pel na te streven, maar *heel iets anders* zal esteeren. Commissaris Appel was een welwillend man, maar van de politie en haar taak begreep hij nagenoeg niets. Dat is niet zijn schuld, evenmin als het hem kan geweten worden, dat de toestanden geworden zijn, als geschied is. Ook hier hebben schuld zij, die hem met de leiding belastten, en op die plaats hem handhaafden. Aan de politie heeft altijd ontbroken deskundige leiding en slechts die zal haar uit het moeras kunnen helpen.

Strooboedenvlechtnijverheid.

Wij lezen in het jaarverslag 1926 van de Kamer van Koophandel en Nijverheid op Curaçao:

Deze is steeds achteruitgaande. Evenals verleden jaar waren de ruim voldoende werkgelegenheden, waardoor de menschen minder er toe genoodzaakt worden hun toevlucht te nemen tot de bijverdienste, verschaft door het vlechten van hoeden, concurrentie van het buitenland, minder goede kwaliteit van het stroo en hooge prijzen daarvan, oorzaken, die de hoedenvlechterij achteruit doen gaan.

De uitvoercijfers van de vier laatste jaren zijn als volgt:

	hoeveelheid	waarde
1926	52.854 dozijn	ƒ 239.494,—
1925	89.034	„ 320.254,—
1924	79.967	„ 348.982,—
1923	92.036	„ 441.643,—

Fosfaat

Over de werken van de *Mijnmaatschappij Curaçao* bevat hetzelfde verslag het volgende:

De werken van deze maatschappij voor de exploitatie van phosphaatlagen waren in 1926 in vollen gang. Gemiddeld waren 456 arbeiders werkzaam bij de onderneming.

De exploitatie geschiedt op de meest moderne wijze; voor verscheping van phosphaat wordt van electrische kracht gebruik gemaakt, waardoor het mogelijk is schepen in zeer korten tijd te laden.

In 1926 werd met 40 stoomschepen 106.807 ton phosphaat verscheept.

De maatschappij voerde uit gedurende:

1915	31.308 ton	1921	60.872 ton
1916	14.468 „	1922	36.078 „
1917	3.582 „	1923	85.855 „
1918	——	1924	100.471 „
1919	10.058 „	1925	81.771 „
1920	61.440 „	1926	106.807 „

De vacature van Procureur-Generaal.

Curaçao is altijd een land vol geruchten en ondits geweest. Als een gouverneur er een tijdje is, wordt ieder jaar eenige malen zijn vertrek aangekondigd, en als opvolger worden de onwaarschijnlijkste namen genoemd. Dat was het lot van de heeren De Jong van Beek en Donk, Nuyens en Helfrich en dat van den tegenwoordigen gouverneur is en zal geen ander zijn.

Zoo gaat het ook in de vacature van procureur-generaal.

De *Amigoe* schrijft, dat verschillende namen genoemd worden en dat, naar verluidt, de nieuwe dignitaris in November zal uitkomen.

Dan zal hij zich moeten haasten. Wij willen een steentje bijdragen tot dit gebouw der fantasieën. Bij het vertrek van den gouverneur kon hem, naar wij vernemen, nog niet worden meegedeeld, wie zou worden benoemd. Tevergeefs schijnt onder de rechterlijke macht in Nederland gezocht te zijn. Op een lid der Indische magistratuur zou de keuze vallen, naar wij vernamen.

Baldadigheid.

De *Amigoe* deelt mee, dat een bewoner van Willemstad, die het ongeluk had twee personen met zijn auto aan te rijden en zwaar te verwonden, zich dezer dagen in een huurauto naar Westpunt begaf. Hij werd gevolgd door zijn eigen chauffeur in een van zijn beide auto's, n.l. die welke hem al een paar keer in aanraking met de politie had gebracht.

Te Westpunt aangekomen, beval hij den chauffeurd deze auto tot aan den rand van de hooge rots te rijden, die daar zoo goed als loodrecht uit zee oprijst. Daarna verzocht hij beide chauffeurs hem te helpen de auto over den rand der rots in zee te werpen. Een der chauffeurs trachtte nog het te voorkomen, door hem een som gelds ervoor te bieden. Er hielp geen moedertje aan. Geen stukje mocht ervan gehaald, de auto moest in zee. En zoo geschiedde het, dat deze prachtkar boven van de

rots geworpen en door de woest opschuimende golven verzwolgen werd.

Visschers van Bonaire vischten de auto op, waarna de gewezen eigenaar die voor *f* 200.— terug kocht. De lui raakten aan het drinken en eindigden met in handen der politie te vallen.

Politie.

La Union deelt mee, dat een motor met zijspan voor de politie is aangekomen en nog een motorboot verwacht wordt.

Uit den Verren Vreemde.

De staatshervorming van Britsch-Indië.

In 1915 en 1916 werden de verspreide bepalingen betreffende de beginselen van bestuur in Britsch-Indië en de organisatie daarvan bijeengevoegd in de Government of India Act, welke in 1919 ingrijpende wijziging onderging.

Die hervormingswet van 23 December 1919 greep diep in de regelingen ten aanzien van centraal- en provinciaal bestuur. Zij bepaalt zelf, dat 10 jaren na de vaststelling door het opperbestuur in het moederland een commissie zal worden benoemd ter instelling van een onderzoek naar de werking van het nieuwe bestuursstelsel, de uitbreiding van het onderwijs en de ontwikkeling van vertegenwoordigende instellingen in Indië en daarmede samenhangende onderwerpen, welke commissie zal te rapporteeren hebben over de wenschelijkheid en c.q. de mate van uitbreiding te geven aan het beginsel van „responsible government", inclusief de vraag omtrent de al of niet wenschelijkheid van instelling van tweede kamers voor de provinciale wetgeving. *) Zooals men ziet, een vèrgaande opdracht, ingrijpend in centraal- en provinciaal bestuur.

De tegenwoordige Britsche regeering heeft de termijn van 10 jaren niet willen laten verloopen, maar is er thans reeds toe overgegaan de hier bedoelde commissie te benoemen.

Zou dit door Britsch-Indië als een blijde boodschap hebben moeten worden begroet, het tegenovergestelde is echter het geval, het verheugende der bespoediging wordt voor Indië vergald door het feit, dat de commissie geheel uit Engelsche parlementsleden bestaat. Geen enkele Indiër! Zoo is de benoeming door beide huizen aanvaard, zij 't onder verzet van een minderheid, waarvoor vooral de Labour-partij aan 't woord is geweest.

Onder voorzitterschap van Sir John Simon en met Lord Bu[illegible]m als aangewezen leidende persoonlijkheid, telt de commissie vertegenwoordigers van alle Parlementaire groepen. Zij zal in Indië de toestanden gaan bestudeeren, zij zal komen en ondervragen wie en waar zij dit noodig acht. Zij wil zich zoo op de hoogte stellen van alles wat van belang kan zijn op de door haar op te maken rapporten en voorstellen. Regeering en huizen meenen op deze wijze niet alleen alle noodige gegevens beschikbaar te kunnen krijgen, maar maken zich ook de illusie Indië zoodoende te kunnen bevredigen.

Waarom geen Indiërs? In de beperking tot parlementsleden kan de verklaring niet liggen, aangezien deze beperking, nergens voorgeschreven er een van vrije keuze is, en ook niet streng door te voeren is voor de volle werkzaamheid der commissie. Als verantwoording wordt bijgebracht, dat de begrenzing niet wel aan te geven is. Eén Indiër zou niet als vertegenwoordiger van alle Indiërs beschouwd kunnen worden. Hindoes, Mahomedanen, Brahmaan of niet-Brahmaan, gematigd of vooruitstrevend, godsdienstige secten staan ook in politieke opvattingen streng tegenover elkander. Elke keuze zou dus onbevredigd laten.

Erkend moet worden, dat, waar de staatsinstellingen in Indië den weg op zijn gegaan van vermeerdering van den invloed van de inheemschen, en waar men op dien weg nu bespoediging wil betrachten, dat het daar treffend en hinderlijk moet zijn voor Indië, zijn eigen menschen uitgesloten te zien, nu een beslissende stap voor zijn toekomst gedaan en de [illegible] voor die toekomst in een nieuwe wet vastgelegd zal worden. Indien de reden inderdaad ligt in de moeilijkheid der keuze van vertegenwoordigers, [illegible] deze toch wel gezocht; en een andere reden is moeilijk te gissen, wanneer men in den geest van de hervorming van 1919 wil doorwerken.

*) Inleiding t. d. kennis v. d. bestuursinstell. in vreemde koloniën. D. G. Stibbe, blz. 64.

Aan de verschillende partijen in Indië is sedert lang de vraag gesteld, om met een ontwerp- constitutie voor den dag te komen. 't Is zeker teekenend voor [illegible] achterlijke in scholing, dat geen der Indische leider hiervan iets heeft weten terecht [illegible]. Me[illegible] dat het een groote nationale congres der Indiërs niet onder leiding van een hunner stond, maar zich Mrs. Annie Besant, de presidente der theosophische vereen., tot voorzitster koos. Evenwel, 't is deze zelfde bejaarde Britsche strijdster voor zelfbeschikkingsrecht van Indië, die 't eenige ontwerp voor een constitutie heeft ingediend, dat voor overweging in aanmerking kon komen en dat dan ook door de commissie tot een der grondslagen voor haar studie gemaakt is. Ook hierin kan echter bezwaarlijk een verschoning voor de uitsluiting van Indiërs gevonden worden. 't Opmaken van een ontwerp-staatsinrichting voor een partij is toch nog iets heel anders dan persoonlijk zitting nemen in een commissie, die over zoodanig ontwerp heeft te beraadslagen.

Vele uitingen der Britsch-Indische pers en houding der partijen in Indië wijzen op 'n ontstemming, die zoodanig gebrek aan medewerking en gemis aan samenwerking doen vreezen, dat dit aan de vlotte werking der commissie ten nadeele zal komen, terwijl 't bij voorbaat Indië tot onwelwillende kritiek stemt op datgeen wat de commissie eens als haar resultaat zal aanbieden.

De extremisten en nationalisten verklaren al bij voorbaat aan de commissie geen inlichtingen te willen geven en zij sporen anderen aan dit voorbeeld te volgen. Hieraan behoeft men o.i. niet veel waarde te hechten. Vooreerst toch zouden zij, waren eenige Indiërs leden van de commissie, waarschijnlijk dezelfde houding aangenomen hebben. Voorts zijn zij de voorlichters van de felle oppositie in de Britsche kamers, zoodat zij, inconsequent, er voor zorgen dat datgeen wat zij te zeggen hebben, toch tot zijn recht zal komen, al komt 't dan met de trekschuit.

Maar ernstiger is de ontstemming van de bezadigde elementen, die in de komst van de commissie zoo iets voelen als 't oude doch geenszins versleten: „bij ons, over ons, zonder ons."

Waarom de overhaasting? Waarom niet tot 19[illegible] gewacht, als men Britsch-Indië nu nog niet zelf mee wil laten spreken? Hindoes en Mohamedanen in wetgevende raden, zij allen moesten bij verdere uitwerking van de bestuursbeginselen een streven verwachten tot nauwere, tot verbeterde samenwerking en nu komt de regeering in het moederland met een groote staatscommissie van non-cooperation!

De inzet is geen gelukkige te noemen en wordt door weinigen als een blijde verrassing begroet. Moge de uitslag een gelukkige worden vol blijde verrassing!

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Breda.

EURASIA-AVOND.

Onder de auspiciën van onze afdeeling, heeft de Haagsche Vereeniging „Eurasia" Vrijdag 18 November in de kleine zaal van Concordia eene uitvoering gegeven, die in alle opzichten uitstekend geslaagd mag heeten. Algemeen was het oordeel, dat „Eurasia" over uitnemende krachten beschikt en vooral de Krontjong- en Banjo-nummers brachten een stemming in de zaal, die getuigde van hartelijken bijval. Te waardeeren viel de vlotte afdoening van het programma, waardoor het publiek geen oogenblik aan zich zelf werd overgelaten. Ter nauw was het scherm gevallen of Mr. Karel Verboek kwam het gezelschap bezighouden met een radheid van geest en van tong, die boeide en de lachspieren in gestadige beweging hield. Twee een-acters „Fragmenten uit het Indische leven" en „de Gek", werden op vlotte wijze gespeeld en gaven ons de talenten van M. Aarwen te zien; in het eerste stukje was ook de „djait" alleraardigst en het was alleszins begrijpelijk, dat de „djongos" z'n oogen niet van haar wist af te houden.

De heer Willem Niestadt bracht ons met eenige zeer verdienstelijk voorgedragen levensliedjes afwisselend een traan en een lach; de gongslag van „Vendu" en het gesnikt hoera-geroep bij „het vertrek der mailboot" riepen bij velen de zoo vaak doorleefde momenten van weemoedig afscheid — zoo van huis en inboedel als van verwanten en vrienden — weer in herinnering. En, last not least, noemen wij de veelbelovende danseres Deur Soechita Urduyana, die ons eenige fijne Javaansche dansnummers gaf en met een welverdiend applaus werd beloond.

Het publiek, dat tot de laatste plaats toe in de zaal vulde, was uitermate voldaan en gaf daar aanhoudend

...ijk van. De stemming bleef er den heelen avond in. Herhaaldelijk werd dan ook aan het bestuur de vraag voorgelegd, wanneer weer een uitvoering van Eurasia in uitzicht kon worden gesteld. Tot 2 uur 's nachts werd nagedanst, maar het was half vier eer de laatste bezoeker huiswaarts toog. En daarmee is, dunkt ons, genoeg gezegd.

Afdeeling Groningen en Ommelanden

De film der Nederlandsche Handel Maatschappij zal op *14* en *15 December* e.k. worden vertoond te Groningen en te Hoogezand.

Afdeeling Nijmegen.

NJAI SONNA.

Zaterdag 17 December 1927, 's avonds *acht uur*, in de groote zaal van het Concertgebouw *de Vereeniging* alhier, een opvoering van *„Njai Sonna"*, een Indisch tooneelspel in drie bedrijven, door *Jan Fabricius*, toegankelijk voor de *Leden* en *Begunstigers* van *O. en W.* en *die van de Vereeniging (in beide gevallen met geïnviteerden)*, voor *tachtig cents* per persoon, plus belasting en auteursrecht.

Na afloop der voorstelling, gelegenheid tot gezellig samenzijn (zie verder de advertenties dienaangaande).

HET BESTUUR.

Afdeeling Twente.

DE „RUBBERFILM".

De Afdeeling „Twente" zal in samenwerking met de Koninklijke Vereeniging „Koloniaal Instituut" te Amsterdam op Woensdag 7 December a.s. in het gebouw van de Volksuniversiteit te Enschedé de z.g. „Rubberfilm" vertoonen, welke film is vervaardigd door den heer W. Mullens voor de Intern. Vereeniging van Rubber- en andere cultures in Ned.-Indië. Aan de vertooning zal eene lezing over de rubberfabricatie voorafgaan, te houden door den Heer H. L. Teves, oud-Hoofdadministrateur van de Sumatra-Caoutchouc Mij.

G. W. STROINK, *Secretaris.*

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIË.

Ir. Mas Soebiarto, Landbouwconsulent bij den Landbouwvoorlichtingsdienst; Wageningen.
H. J. Toxopeus, Plantkundige aan het Instituut voor Plantenziekten te Buitenzorg; Hooge der Aa 37a, Groningen.
Dr. Ir. C. J. H. Franssen, Dierkundige aan het Instituut voor Plantenziekten te Buitenzorg; Hotel S. van Vliet, Zetten (Gld.).

Mutatiestaat van 23 tot 30 November.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
Mevr. C. Degenhardt, Breda, Koninginnestr. 46. *f* 5......	Afdeelingsbestuur van Breda.
. Lapidoth, Rotterdam, Beukelsweg 65A. *f* 5............	den heer H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, Den Haag.
. P. Fortuyn Harreman, R'dam, Honingerdijk 45. *f* 5	den heer W. C. Schalkwijk te Rotterdam.
Mevr. Niermeijer, Utrecht, Fred. Hendrikstr. 7. *f* 5.....	Mevrouw Rutten-Pekelharing te Utrecht.
. F. de Vaynes van Brakell Buys, Utrecht, Koningslaan 75. *f* 5.	den heer H. Somermeijer te Utrecht.
. H. Hamming, Apeldoorn, Koningin Hortensel. 13. *f* 5	d heer C. J. C. Janssen te Apeldoorn.
Mevr. de Wed. A. C. Meinesz, Nijmegen, Staringstraat 10. *f* 5	Mej. A. C. M. Jonquière te Nijmegen.
. H. Voorhoeve Jr., Student Bouwkundig Ing., Delft, Raadhuisplein 15. *f* 2.50	den heer H. A. van Marle te Den Haag.
. Liefrinck, Oud Majoor N.-I. L., Den Haag, van Boetzelaerlaan 54. *f* 5	Hoofdbestuur „Oost en West".
. N. Doornberg, Gep. Ambtenaar B.O.W., Rijswijk (Z.-H.), Nassaukade 54. *f* 5	Mevr. N. W. A. Anderson-van Nieuwland te Rijswijk.
. van Weelderen, Oud Ass.-Resident, Den Haag, Suezkade 144. *f* 5	Eigen aanmelding.
. Löwenheim, Den Haag, Laan v. N. O.-Indië 211. *f* 5	den heer J. P. W. Houtman te Den Haag.
. van Vollenhoven, Agent K.P.M., Den Haag, Prinsenvinkepark 8. *f* 5	Eigen aanmelding.
. van Someren Greve, Den Haag, Schimmelpenninck-laan 24a. *f* 5	Secretaris Afdeeling Den Haag.
. J. D. Ferman, Scheikundig Ingenieur, Den Haag, Statenlaan 93. *f* 5	Secretaris Afdeeling Den Haag.
Mr. M. Oppenheimer, Advocaat en Procureur, Den Haag, Laan van Meerdervoort 8. *f* 5	Secretaris Afdeeling Den Haag.
. van der Ploeg, Accountant, Den Haag, Koningsplein 45. *f* 5	Secretaris Afdeeling Den Haag.
. A. W. Soesman, Den Haag, Juliana van Stolberglaan . *f* 5	Secretaris Afdeeling Den Haag.
. Visser, Oud-Administrateur, Den Haag, Laan van ...ot 148. *f* 5	Secretaris Afdeeling Den Haag.
. Rusting, Den Haag, van Beuningenstraat 81. *f* 5	
. Jans, Politie-Opziener te Weltevreden, Kampementsweg 12. *f* 5	den heer J. Fabriek te Weltevreden.

Rectificatie: M. D. Pranger, Accountant, Den Haag, Stadhouderslaan 44.

Nieuwe Begunstigers:	
. A. Oosterdijk, Leeraar M. O., Nijmegen, Javastr. 95	Eigen aanmelding.
. P. Schaffers, Boekhouder M.B.S., Gennep, Rijksweg 284	Eigen aanmelding.

Afschrijven:

. C. van Berg, Oud Luit.-Kolonel Intendant N.-I. L., Nijmegen, Javastraat 55 (overleden).
P. C. Koremans, Ginneken, Oranjepark B 112a.
Zuster S. Meiler, Verpleegster Militair Hospitaal te Malang.

Adresveranderingen:

. Kingma, van: Oegstgeest, Regentesselaan 19, naar: Leiden, Lijsterstraat 11.
. G. Woudstra, Jur. litt. Stud., van: Leiderdorp, Dorpstraat 75, naar: Oegstgeest, Julianalaan 3 (Afd. Leiden).
. M. Muller, Student: van: Zeist p.a. Prof. Muller, naar: Utrecht, Nobelstraat 1C bis.
Mevr. de Wed. M. van Laer-Greve, van: Amersfoort, Anna Paulownalaan 38, naar: Lembang bij Bandoeng. *f* 5.
. G. K. van Ommeren, van: Arnhem, Sonsbeekweg 2, naar: Oosterbeek, Utrechtscheweg 147D.
. van der Wal, Adj.-Directeur begrafenisvereeniging, Groningen, van: Abel Tasmanstr. 10B, naar: Verlengde Heerenweg 5a.
. L. Hakker, van: Den Haag, Anna van Buerenstraat 337, naar: Scheveningen, Arnhemschestraat 27.
. H. Willemse, Ass.-Resident, Den Haag, Laan van Meerdervoort, van: 414 naar: 428.
L. van der Kloot, Ambtenaar bij de Provinciale Griffie, Den Haag, van: Sonoystra 91, naar: Bonistraat 33.
C. van der Meer, Oud-Dirigeerend Officier v. Gez. 1ste kl., N.-I. L., Den Haag, van: Hooigracht 3, naar: Maliestraat 18.
S. L. Boersma, Oud Officier N.-I. L., Den Haag, van: Ten Hovestraat 60, naar: Blankenburgstraat 66.
H. Broekhuis, Kapitein N.-I. L., Den Haag, van: Begoniastraat 230, naar: Hyacintweg 20.
Mr. C. Greve, Den Haag, van: Noordeinde 167, naar: Parkstraat 73a.
M. A. Streefkerk, Den Haag, van: Stuyvezandstraat 129, naar: Stuyvezandplein 20.
A. P. H. Holz, van: Lugano, naar: Cologny-près-Genève.
Dr. C. C. Berg, Leeraar A. M. S., thans: Soerakarta, Djebres-Binnenhof.
L. Nadort, Majoor der Intendance, Weltevreden, van: Hospitaalweg Z 17, naar: Kramat 96.

Ir. L. P. A. de Wit, Ir. 3e kl. bij den dienst der S.S. en Tr.; School voor Verlofsofficieren Ber. Art., Ede.
W. Kous, Tijd. gedipl. techn. ambtenaar 3e kl. bij den P.T.T.-dienst; Omval 31, Amsterdam (O.).
A. Hols, Onderwijzer 2e kl. bij het O. L. O.; De Mient 31, 's-Gravenhage.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

G. A. van der Harst, Landbouwconsulent te Bodjonegoro; Korte Delft G 7, Middelburg.
E. E. Scheibener, Wetenschappelijk assistent bij het Laboratorium voor Bodemkundig onderzoek van het Alg. Proefstation voor den Landbouw; St. Gallen, Dierauerstrasse 1 (Zwitserland).
H. van den End, Ambtenaar 4e kl. (gr. II) bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen; Hofstraat 4, Winschoten.
Mej. A. J. van Kan, Verpleegster 1e kl. bij de Gouvernements Centrale Burgerlijke Ziekeninrichting te Weltevreden; Ceintuurbaan 253huis, Amsterdam.
J. W. Kaij, Majoor der Infanterie; Adriaan Pauwstraat 31, 's-Gravenhage.
G. L. van Nes, Officier van Gezondheid 2e kl.; Worp 2, Deventer.

MET PENSIOEN.

G. A. Mulders, Onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O.; Poortlandlaan 78, Delft.
C. van der Zee, idem als voren; Jansweg 21, Haarlem.
M. F. Drognat Doeve, Kolonel van den Mil. Geneesk. dienst; Agnesstraat 15, 's-Gravenhage.
J. G. H. de Voogt, Generaal-Majoor-titulair der Genie; p/a. Ned.-Indische Escompto-Mij., agentschap 's-Gravenhage.
W. N. A. van Es, Luitenant-Kolonel der Genie; Koninginnelaan 3, Rijswijk (Z.-H.).
H. Dubourcq, Majoor-titulair der Infanterie; Villa Chalicodoma te Montreux (Clarens) (Suisse).
J. van der Weijden, Generaal-Majoor der Infanterie; Zutphenscheweg 12, Velp (Gld.).
O. L. Brewer, Kolonel der Artillerie; Chaussé de la Hulpe 4, Groenendaal (bij Brussel).

NIEUW BENOEMD.

L. Elsbach, Officier van Gezondheid 2e kl.; Joh. Verhulststraat 222, Amsterdam.
F. H. A. Kothe, Idem als voren; Oosterpark 13, Amsterdam.
W. Mooij, Idem als voren; 2e Willemstraat 13a, Groningen.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost en West Indië. die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris. Heulstr. 17, 's-Gravenhage Tel 14519 Bureau-uren 10 12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752 Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost en West-Indië wier ouders niet in Nederland vertoeven tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur den Heer J C HIETINK, of den Administrateur, den Heer W MEIJER

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F DE MUNNIK. Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17 Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen, die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN (tegen eenige vergoeding) op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCO MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak Nic.-Maesstraat 57, Amsterdam. Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9. Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië: Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).